

मूल्य ₹ १५/-

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक ०९ • वर्ष १९ वे • पृष्ठे ५२ • सप्टेंबर - २०२२

जागतिक साक्षरता दिवस

हसती दुनिया

(मराठी)

अंक ०९० वर्ष १९ वे • पृष्ठे ५२० सप्टेंबर - २०२२

बालकांच्या बौद्धिक आणि आध्यात्मिक विकासाची आगळी वेगळी भेट

(पंजाबी, इंग्रजी व हिंदी भाषेतसुध्दा प्रकाशित)

संपादक
राजेंद्र थोरात
(अवैतनिक)

सजावट व चित्रे
स्वप्निल वि. राहाटवळ
राजनंदन कृ. पिंपळकर ● श्रीकांत द. पाटील

संत निरंकारी मंडळ (चेंबूर) करिता मुद्रक व प्रकाशक श्री. चंद्रकांत अनंत जाधव यांनी ही हसती दुनिया पत्रिका संस्तोष प्रिंटर्स, जय शिवाजी नगर, कात्रक रोड, बेस्ट डेपो, वडाळा, मुंबई- ४०००३१, येथे छापून संत निरंकारी भवन, ५० मोरबाग रोड, दादर (पूर्व), मुंबई-४०० ०९४. येथे प्रकाशित केली.

कार्यालयाचा पत्ता

५०, मोरबाग रोड, संत निरंकारी सत्संग भवन,
दादर, मुंबई - ४०० ०९४

ई-मेल : marathihiastiduniya@gmail.com

Website : www.nirankari.org

लेखकांच्या मताशी सहमत असणे अनिवार्य नाही

देश	१ वर्ष	३ वर्ष	५ वर्ष	११ वर्ष
भारत/नेपाळ	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
यू.के.	£ 15	£ 40	£ 70	£ 150
यूरोप	€ 20	€ 55	€ 95	€ 200
अमेरिका	\$ 25	\$ 70	\$ 120	\$ 250
कॅनडा/ऑस्ट्रेलिया	\$ 30	\$ 85	\$ 140	\$ 300

मासिक पत्रिकेविषयी चौकशीसाठी हेल्प लाईन : ०२२-२४९० ५७४९

०५

२०

स्तंभ

○ दोन शब्द	०४
○ आरोग्याचा मंत्र	०९
○ विचारपुण्य	१०
○ दादाला विचारू या	१३
○ शब्दकोडे	१४
○ वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे	१५
○ दिव्यवाणी	२५
○ वाढदिवसाच्या शुभेच्छा	२६
○ हसा मुलांनो हसा	३०
○ सामान्य ज्ञान	४७
○ चित्र काढा आणि रंग भरा	५०

चित्रकथा

○ आजोबा	१६
○ किंटी	३८

कथा

- रामभक्त माता शबरीची कथा ०५
- गुरुआज्ञा पालनाचं महत्त्व २०
- संत संगतीचा परिणाम २३
- हृदयाची दारं उघडी ठेवा २८
- वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे ३५
- चोरावर मोर ४४
- श्रद्धेचं बीज ४५

विशेष व प्रेरक प्रसंग

- व्यक्तिविशेष ०७
- विशेष १२
- तेजस्विनी २२
- भ्रमंती ३२
- समर्थ दर्शन - भाग ८९ ३४
- संतकथा ४२
- स्वामी विवेकानंद : प्रेरक प्रसंग ४८

कविता

- गुरुजनांना सादर नमस्कार ०८
- घड्याळाची टिकटिक ३७

हसती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

आधी केले...

५ सप्टेंबर, शिक्षक दिनाच्या निमित्ताने समस्त गुरुजनांना कोटी कोटी वंदन!

प्रत्येकाच्या जीवनामध्ये शिक्षकाचं एक वेगळंच स्थान असतं. अशाच एका शिक्षिकेची ही गोष्ट. कोलकात्याच्या उपनगरात एका लहानशा घरामध्ये एक विदेशी बाई राहत होती. तिचा पोषाख साधा पण स्वच्छ असे. सुंदर देहयष्टी, तेजस्वी डोळे, तोंडावर सदा हास्य असणारी ही बाई घरात एकटीच राहत होती. गोऱ्या लोकांविषयी मनस्वी तिटकारा असल्याने आजूबाजूचे लोक तिच्याशी बोलत नसत किंवा तिला भेटायलाही जात नसत. त्या परिसरातील सर्व लोक गलिच्छपणे राहत. सर्वत्र केरकचरा साठलेला असे. लहान मुलं रस्त्यावरच मलमूत्र विसर्जन करत. त्या लोकांना आपण काही चुकीचं वागतो असं कधीही वाटत नसे; परंतु या बाईला मात्र तो गलिच्छपणा पाहून वाईट वाटे. पण सांगणार कुणाला? कारण तिला बंगाली भाषा येत नव्हती. शिवाय तिचा तिरस्कार करणारे तिचं ऐकणार कसे? परंतु काही का असेना त्यांना स्वच्छता शिकवायचीच, आरोग्यपूर्ण जीवन जगायला शिकवायचं असा तिने मनोमन निश्चय केला. भल्या पहाटे उठून तिने सारा परिसर साफ केला. दुसऱ्या दिवशी लोकांना आपला परिसर

स्वच्छ पाहून आश्चर्य वाटलं. काही दिवसानंतर लोकांच्या लक्षात आलं, की आपल्या येथे राहणारी ही विदेशी बाई रोज परिसर स्वच्छ करते. हळू हळू त्या गलिच्छ वस्तीची शान बदलून गेली. लोक रस्त्यावर कचरा टाकण्याचे थांबले. त्या बाईविषयी पूर्वग्रह दूर झाला.

सर्वजण तिच्याशी मिळून—मिसळून वागू लागले. पुढे तिने मुलींसाठी शाळा सुरु केली. तिचं उद्घाटन शारदा मातेच्या हस्ते झाले. मुलींना शिक्षण दिलं तर सगळं कुटुंब सुशिक्षित होतं. मुलाबाळांना चांगल्या सवयी लागतात. म्हणून स्त्री शिकली पाहिजे या मताच्या त्या होत्या.

‘आधी केले मग सांगितले’ या उक्तीप्रमाणे शिक्षण देणारी ती विदेशी शिक्षिका म्हणजे भगिनी निवेदिता. एका आयरिश कुटुंबात जन्मलेल्या मार्गरिट नोबेल स्वामी विवेकानंदांच्या विचारांनी प्रभावित झाल्या. भगिनी निवेदिता हे नाव धारण करून भारतात जनसेवेचं व्रत घेऊन आल्या आणि अनेकांच्या जीवनात विशेष स्थान मिळवून गेल्या.

- राजेंद्र थोरात ...

वौराणिक कथासार

रामभक्त माता शबरीची कथा

मा ता शबरीचे खरे नाव श्रमणा. ती शबर होती. नऊ दहा वर्षाची असतानाच तिचे लग्न एका भिल्ल कुमाराशी ठरवण्यात आले. त्या लग्नात मेजवानीसाठी खूप सारे बकरे कापण्यात येणार होते. शबरीने पाहिले की आपल्या लग्नात एवढे निष्पाप जीव बळी जाणार असतील तर आपण लग्नच करायचं नाही; परंतु आई—वडील तिचं काही ऐकायला तयार नव्हते. ती म्हणाली, मी लग्न करायला तयार आहे; परंतु त्या लग्नात बकन्यांचा बळी

द्यायचा नाही. पण ही गोष्ट देखील तिच्या वडिलांनी धुडकावून लावली. त्यामुळे लग्नाच्या आदल्या दिवशी रात्री ती गुपचूप पळून गेली. वाट दिसेल तिकडे धावत राहिली. रात्रभर जंगलातून प्रवास करायचा आणि दिवसा कुणी पाहू नये म्हणून झाडावर लपून बसायचे असे करत करत ती दंडकारण्यात पोचली. तिथे तिला एका ऋषीचा आश्रम दिसला. आपण भिल्ल समाजाचे असल्याने ऋषी आपल्याला आश्रमात घेणार नाहीत असे वाटल्यामुळे ती आश्रमाजवळच्या झाडावर दिवसभर बसून

दुसऱ्याचे अनुभव जाणून घेणे हाही एक अनुभवच असतो.

राहिली. नंतर रात्री तिने आश्रमात येऊन संपूर्ण आश्रम झाडून काढला. फुलं तोडून आणली. सडा टाकला. हा तिचा नित्याचा दिनक्रम सुरु झाला.

एके दिवशी मातंग ऋषींनी तिला आश्रमाची स्वच्छता करताना पाहिले. त्यांनी तिची प्रेमाने विचारपूस केली आणि तिला आपल्या आश्रमातच राहायला सांगितले. ती भिल्ल समाजाची असल्याचे कळताच आश्रमातील काही ऋषी तिचा तिरस्कार करु लागले; पण ते देखील ती सहन करून आपली सेवा व गुरुभक्ती आनंदाने करत राहिली.

मातंग ऋषींना जेव्हा समाधी घेण्याचा आदेश आला. तेव्हा त्यांचं दर्शन व आशीर्वाद घेण्यास अनेक जण येऊ लागले. प्रत्येक जण आपला उद्धार व्हावा म्हणून आशीर्वाद मागत होते. शबरीला उद्धार या शब्दाचा अर्थ कळेना. सर्वजण गेल्यावर तिने ऋषींना विचारले, “गुरुदेव उद्धार म्हणजे काय? माझा उद्धार कसा होणार?” गुरुदेव म्हणाले, “तुझा उद्धार आपोआप होईल. प्रत्यक्ष प्रभू रामचंद्र तुझ्या भेटीसाठी येतील.”

मातंग ऋषींनी तिला मुलीप्रमाणे सांभाळले होते. ते समाधिस्थ झाल्यानंतर ती खूप दुःखी झाली होती. परंतु गुरुदेवांच्या शब्दावर विश्वास ठेवून ती रोज आश्रमाची झाडलोट करी व प्रभू रामचंद्रांची वाट पाहत त्यांच्यासाठी फळं-फुलं वेचून आणू लागली. त्यांच्या येण्याच्या मार्गावर फुलं अंथरुण ठेवी. दहा वर्षांची शबरी हळूहळू तरुण झाली. आता वृद्धत्वाकडे ही झुकू लागली; परंतु तिचा दिनक्रम काही चुकला नाही. काहीजण तिची चेष्टा करत. आता प्रभू येणार नाहीत असेही सांगत; परंतु गुरुदेवांनी सांगितले म्हणजे प्रभु आपल्या आश्रमात नक्की येणार याची तिला खात्री होती आणि जवळपास तिच्या ८५ व्या

वर्षी प्रभू रामचंद्र लक्ष्मणासह त्या ऋषींच्या आश्रमात आले. प्रभुच्या चरणी मस्तक ठेवत तिने अश्रूंचा अभिषेक घातला. त्यांना फलाहार म्हणून आणलेली बोरं तिने चाखून पाहिली आणि गोड असलेली बोरं प्रभूला अर्पण केली. तिची उष्टी बोरं प्रभूने आनंदाने खाल्ली.

प्रभू रामचंद्र माता सीतेच्या शोधासाठी निघालेले आहेत हे समजल्यावर तिने पंपा सरोवरा जवळ असलेल्या ऋष्यमूक पर्वताकडे जाण्याचा मार्ग सांगितला व तिथे वानरराज सुग्रीव व हनुमंताची भेट होईल असे सुचवले. श्रीरामांच्या दर्शनासाठी जवळपासचे अनेक ऋषीमुळी जमा झाले होते. याच कालावधीत अचानक पंपासरोवरामध्ये किडे पडले होते आणि ते अशुद्ध झाले होते. नीच जातीच्या शबरीमुळे पम्पा सरोवरात किडे पडले असा सर्वांनी तिच्यावर आरोप केला होता.

प्रभुचे दर्शन घेतल्यानंतर सर्वांनी त्यांना विनंती केली, की आपण पंपासरोवराला आपले पवित्र चरण लावावे, जेणेकरून पम्पा सरोवरातील किडे मरून जातील व सरोवर पवित्र व शुद्ध होईल. तेव्हा प्रभू रामचंद्र म्हणाले, माता शबरीचे चरणामृत सरोवरात टाका म्हणजे सरोवरातील किडे मरतील आणि सरोवर पवित्र होईल. तिचा तिरस्कार करणारे ऋषीमुळी मनातल्या मनात शरमिंदे झाले. जेव्हा शबरीचे चरण धुवून ते चरणामृत सरोवरात टाकले तेव्हा पंपासरोवर शुद्ध झाले. यावरून त्यांना शबरीच्या भक्तीची महत्ता समजली.

प्रभू रामचंद्रांनी तिला नवविधा भक्तीचा उपदेश केला आणि तिचा निरोप घेतला. तात्पर्य, गुरुवर श्रद्धा आणि विश्वास असेल तर ईश्वराची भेट होते. प्रभू नेहमी आपल्या भक्ताला श्रेष्ठत्व देत असतो. कारण प्रभूकडे भेदभाव नसतो. तर प्रभूला महत्त्वाचा असतो फक्त भक्तीचा भोला भाव!

लोककवी पद्मश्री हलधर नाग

के वळ इयत्ता तिसरीपर्यंत शिक्षण झालेले असूनही तब्बल २० महाकाव्ये लिहिणारे प्रसिद्ध कवी ‘हलधर नाग’ यांचा ‘हलधर ग्रंथावली— भाग २’ या ग्रंथाचा विश्वविद्यालयीन पाठ्यक्रमात समावेश करण्यात आला आहे. त्यांच्या कवितेवर एम. ए. झालेले पाच द्विपदवीधर विद्यार्थी पी.एचडी. करत आहेत. ओडिशातील कोसली भाषेत त्यांनी कविता लिहिल्या. विशेष म्हणजे या कवीने जेवढ्या कविता लिहिल्या त्या सर्वच्या सर्व त्यांना तोंडपाठ आहेत.

हलधर नाग यांचा जन्म ३१ मार्च १९५० रोजी बरगढ जिल्ह्यात एका गरीब कुटुंबात झाला. ते दहा वर्षाचे असतानाच त्यांच्या वडिलांचा मृत्यु झाला. त्यामुळे तिसरी पास झाल्यानंतर त्यांना शाळा सोडावी लागली. चरितार्थसाठी दोन वर्षे त्यांनी मिठाईच्या दुकानावर भांडी घासण्याचे काम केले. पुढे एका शाळेमध्ये स्वयंपाकी म्हणून सोळा वर्षे नोकरी केली. कोसली भाषेमध्ये ते कथा लिहित; परंतु १९९० मध्ये त्यांनी पहिली कविता लिहिली आणि ती स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिद्धही झाली. त्यानंतर त्यांच्या बन्याचशा कविता प्रकाशित होत राहिल्या. त्यांच्या सर्व कवितांची प्रशंसा होऊ लागली. पुढे ते धार्मिक पौराणिक प्रसंगावर कविता

लिहून लोकांना ऐकवत. ते म्हणतात, “कवितेमध्ये वास्तविक जीवनाशी संबंधित संदेश असला पाहिजे. तरच ती कविता वाचकांच्या हृदयाला जाऊन भिडते.”

अनेक नामांकित लेखक कर्वींनी त्यांची दखल घेऊन त्यांच्याबद्दल भरभरून लिहिले आणि अखेर दिल्लीपर्यंत त्यांची कीर्ती पोचली. साहित्य क्षेत्रातील भरीव योगदानाबद्दल त्यांना २०१६ साली पद्मश्री पुरस्कार जाहीर झाला. जेव्हा त्यांना हा पुरस्कार जाहीर झाला तेव्हा त्यांनी सरकारला कळवलं, “साहेब, दिल्लीपर्यंत यायला पैसे नाहीत. पद्मश्री पोस्टाने पाठवा”

गरीब परिस्थितीतील हलधर नाग हे पांढरं धोतर, गळ्यात गमछा आणि अनवाणी पायाने फिरणारे गृहस्थ उदयास येणाऱ्या नवोदित कवी लेखकांसाठी खन्या अर्थाने एक आदर्श व्यक्तिमत्व आहेत.

(साभार)

दुःख गरुडाच्या पावलाने येतं आणि मुगींच्या पावलांनी जातं.

गुरुजनांना सादर नमस्कार

(चाल : उघड दार देवा आता)

भविष्य आम्हा बालकांचे घडविती थोर
ऐशा गुरुजनांना माझा सादर नमस्कार..... |४|

असो प्रभू राम अथवा, कृष्ण भगवंत
असो महापुरुष अथवा, असो राष्ट्रसंत
ज्ञानांजन घालून दिधला, तयांना आधार

ऐशा गुरुजनांना माझा सादर नमस्कार..... ||९||

नेहरुजी—महात्मा गांधी, स्वामी विवेकानंद
आंबेडकर महामानव, स्वामी दयानंद
तया जीवनाला ज्यांनी, दिला हो आकार

ऐशा गुरुजनांना माझा सादर नमस्कार..... ||१२||

घडविती नररत्ने, नर आणि नार
प्रेम देऊनी प्रसंगी, होऊनी कठोर
जीव ओतूनि शिकविती, जीवनाचे सार

ऐशा गुरुजनांना माझा सादर नमस्कार..... ||३||

ओल्या मातीला ते देती, सुबक आकार
गुरु असे शिल्पकार, गुरु हा कुंभार
काय वर्ण मी अल्पमती, त्यांचे उपकार

ऐशा गुरुजनांना माझा सादर नमस्कार..... ||४||

— रश्मी थोरात (बोरिवली)

हस्ती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

जीवन जगण्याची कला हीच सर्व कलांमध्ये श्रेष्ठ कला आहे.

अनेक आजारांवर उपयुक्त जायफळ

खा दृपदार्थाचा स्वाद वाढाविण्यासाठी किंवा कोणत्याही पदार्थाला विशेष स्वाद आणण्यासाठी त्यात जायफळाचा उपयोग केला जातो; परंतु जायफळ हे नुसता स्वादच वाढवीत नाही, तार त्यामुळे आनंदावर आजारांमध्ये लाभही होतात. आमांशयावर तर जायफळ फारच गुणकारी आहे.

जायफळ आमांशातील पाचक रस वाढविते. त्यामुळे भूक लागते. आतड्यांत पोहोचल्यानंतर तेथील गॅसची समस्या दूर करते. जास्त प्रमाणात घेतले तर- जायफळ हे मादकी ठरते व त्याचा प्रभाव म्हणून चक्कर येणे यासारखी अनेक लक्षणेही आढळतात. योग्य प्रमाणातील जायफळ सेवनाने अनेक आजारात मदत होते.

आयुर्वेदामध्ये जायफळाला वात व कफनाशक म्हटले आहे. जायफळाचे चाटण हे रोज सकाळी अर्धा चमचा एवढ्या प्रमाणात घेतले तर गॅस्ट्रो, सर्दी, खोकला हे आजार दूर राहतात. पोटात दुखत असेल तर साखरेबरोबर ४-५ थेंब जायफळ तेल घेण्याने आराम पडतो. मोहरीच्या तेलात जायफळ मिश्रण करून ते जखमेवर लावले तर आराम मिळतो. चेहऱ्यावर मुरुमे येत असतील

तर जायफळाचा लेप लावा, मुरुमे कर्मी होतील. सुरक्खत्यांवरही जायफळाचा लेप प्रभावी असून त्याने चेहरा निताळही बनतो. अंगावरचे दूध सोडून मुलांना वरचे दूध चालू केल्यावर जर ते पचत

नसेल, तर दुधात अर्धा भाग पाणी घाला व त्यात एक जायफळ टाकून ते उकळा व थोडे गर म्हणजे कोमट होताच वाटी-चमच्याने मुलाला पाजा. हे दूध मुलांना लगेच पचते.

शरीरातील संधिवातामुळे दुखणारे सांधे, जखम, हातपाय मुरगळणे व जुनाट सूज यावर जायफळ व मोहरीच्या तेलाचे मिश्रण चोळल्याने आराम मिळतो. याच्या मालिशने शरीरात ऊब संचारते. उत्साह येतो व शरीरातील विषारी द्रव्ये घामातून बाहेर पडतात.

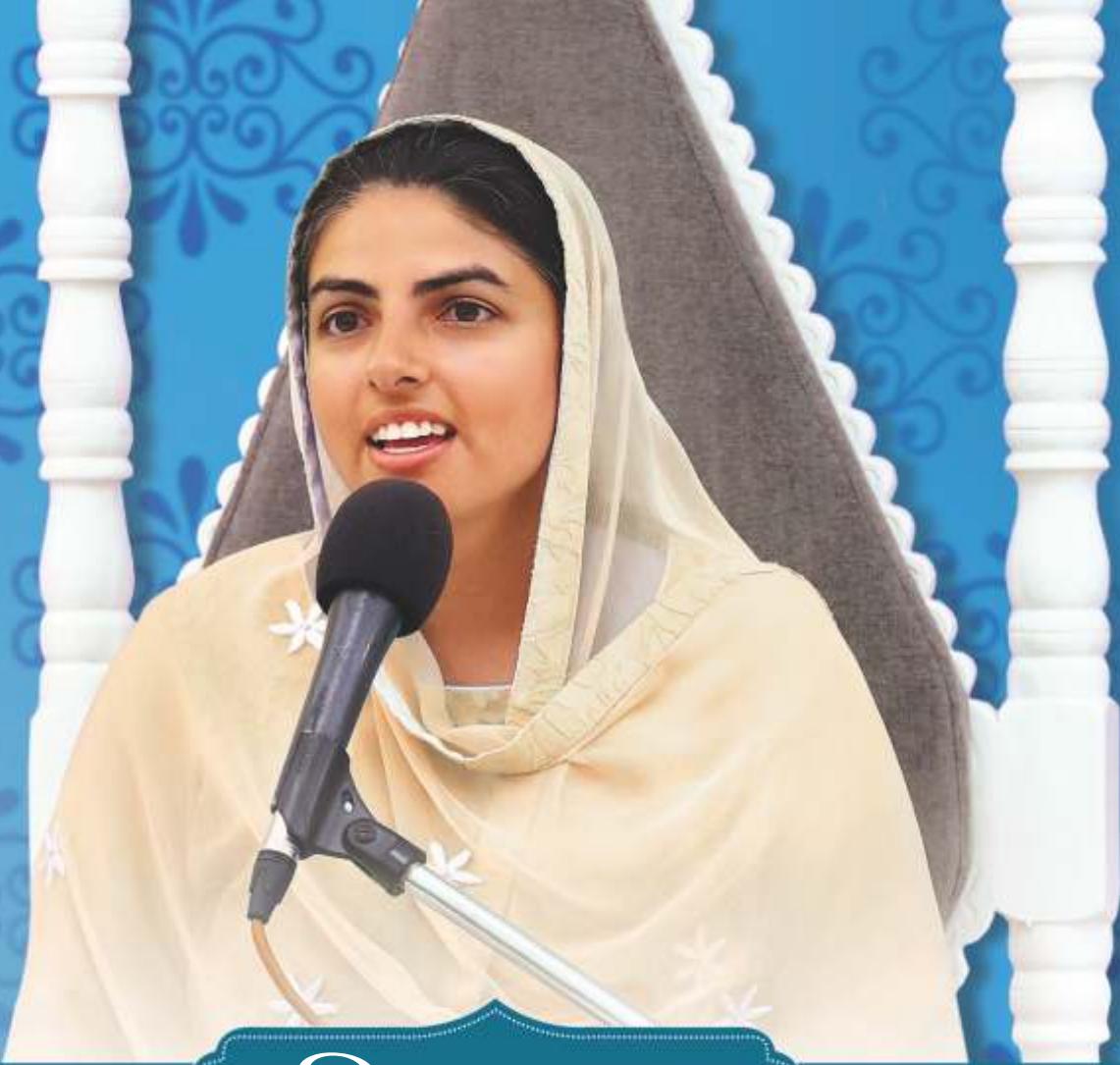
पोटदुखीवर जायफळ तेलाचे २-३ थेंब साखर व बत्ताशावर टाकून सेवन केल्याने त्वरीत आराम वाटतो. दातदुखीवरही जायफळ तेलात कापूस भिजवून दुखणाऱ्या दाढेवर ठेवल्याने तेथील किडे मरतात व वेदना दूर होतात. या तेलात वेदना थांबविण्याचा गुण असतो. त्यामुळे याच्या वापराने वेदना दूर होतात.

सुख हे दुःखाचे मोल देऊनच मिळते.

हसती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

विचारपुष्ट

मायेची विविध रूपं

आ पल्या सभोवताली दिसणाऱ्या सर्व
वस्तू अस्थायी आहेत. म्हणजे
क्षणभंगुर आहेत. आपल्या इच्छा—कामना
यादेखील क्षणभंगुर आहेत. एक इच्छा पूर्ण
झाली की दुसरी इच्छा उत्पन्न होते.
एखाद्या बालकाला नवीन खेळणं दिलं की

ते खूप खूश होतं आणि आनंदाने खेळू
लागतं; परंतु काही दिवसांनी त्या
खेळण्याचा कंटाळा येतो आणि नवीन
खेळणं खेळायला मिळावं असं त्याला वाटू
लागतं. तसं माणसाचंही आहे. त्यामुळे
वस्तूविषयी प्रेम वाटणं, त्यामध्ये आसक्त

(पान १२ वर)

१०

हस्ती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

होणं ही माया आहे. मायेचा परिणाम म्हणजे केवळ दुःख आहे.

मायेची तुलना सावलीशी केली जाते. आपल्या पाठीमागून प्रकाशझोत आला तर आपली सावली पुढे पडलेली दिसते. त्या सावलीला पकडायला जसे जसे आपण पुढे जातो, तस—तशी ती पुढे पुढे जात राहते. सावलीला आपण पकडू शकत नाही तसे माया देखील एक भ्रम आहे. म्हणून आपल्याला वस्तूंशी जोडून न राहता कायमदायम राहणा-या प्रभू—परमात्माशी स्वतःला जोडून राहायचं आहे. प्रभू परमात्मालाच जीवनात प्राथमिकता द्यायची आहे. वस्तूंचा मोह धरु नये. एखादी वस्तू जर कोणी आपल्या कडून हिसकावून घेतली किंवा एखादी व्यक्ती आपल्या पासून दूर गेली तर कधी कधी आपण इतके निराश होतो, की जीवनाचा अंत करून घ्यावा असाही विचार मनात येतो; परंतु प्रत्येक वस्तू आणि मनुष्य हे देखील मायेचं रूप आहे. कोणीही पूर्ण नाही. त्यामुळे जो प्रभु निरंकार परमात्मा आहे, जो स्वयंपूर्ण आहे, त्याचा आधार घेऊनच आपल्याला जीवन व्यतीत करायचं आहे.

आपल्या जीवनात
चढ—उतार तर
येतच असतात;
परंतु आपण
कुठल्याही

वस्तूच्या प्रेमात पडायचं नाही. माया कधीकधी इतकं सूक्ष्म रूप धारण करून येते, की आपल्याला कळतही नाही. एखाद्या व्यक्तीने जर सांगितलं, की अमुक एक व्यक्ती तुमच्याविषयी असं काहीतरी उलट सुलट म्हणत होती, तेव्हा आपण त्या गोष्टीवर विश्वास ठेवून त्या व्यक्तीविषयी एक वेगळी धारणा निर्माण करून घेऊन दुःखी होत असतो. ही देखील एक मायाच आहे.

म्हणून प्रभू परमात्म्याने आपल्याला जे जे काही दिलेलं आहे त्याबद्दल आभारच मानायचे आहेत. आपल्यापेक्षा इतरांना ज्या गोष्टी अधिक प्राप्त झालेल्या आहेत त्या विषयी दुःख न करता आपल्याला जे दिलेले आहे त्यात समाधान मानावे; परंतु त्या वस्तूंशी जोडून न राहता प्रभू परमात्माशी जोडून राहायचं आहे. तरच आपलं जीवन आनंददायी व सुखमय होईल. अन्यथा मायेचा प्रभाव मनाला दुःखी करत असतो.

महात्मा गौतम बुद्धांनी देखील दोन्ही प्रकारच्या जीवनाचा अनुभव घेतला होता. एक राजपुत्र या रूपात आणि दुसरा मायेपासून अलिप्त राहून जीवनाचा अनुभव घेतला. त्यांनी देखील हाच निष्कर्ष काढला की माया आणि अलिप्तता या दोघांच्या मधला जो मार्ग आहे तो मध्यम मार्ग स्वीकारायचा. जिथं चढ—उतार नसेल. स्थिरता असेल. मायेचा अनासक्त भावाने उपभोग घेत परमात्माला प्राथमिकता देत परमात्माशी ध्यान जोडायचं आहे.

अंतर्बाह्य गोड राहू

तु म्ही एखाद्या बागेत गेलात आणि त्या बागेची फळे खाल्लीत. जर ती गोड असतील तर तुम्ही नक्कीच त्या फळांची प्रशंसा कराल. पण ती आंबट असतील तर निश्चित असंच म्हणाल, की वरवरुन फळं चांगली दिसत आहेत पण आतून खराब आहेत. असंच आपणही जितके वरवरुन चांगले राहतो, तितकेच आतूनही चांगले राहायचे आहे. कोणाला वाईट बोलायचे नाही, कोणाची निंदा करायची नाही. निंदा करणारा दुसऱ्याने केलेलं सगळं पाप स्वतःवर घेतो. कोणाचे अवगुण पाहूनही ते प्रगट करु नये. त्याला बदनाम करून अकारणच शेकडो अवगुण तो घेऊन टाकतो. जगात अनेकजण भेटील आणि अशा हिंसक प्रवृत्तीच्या गोष्टींचा मार्ग दाखवतील अशांपासून दूर रहायचं आहे. आपण ज्ञानी आहोत, समजदार आहोत. आपल्याला या गोष्टींची जाणीव असणे आवश्यक आहे. सर्वांशी नम्रतेने, प्रेमाने आणि आपुलकीने वागायचे आहे. जर कोणी कटूवचन बोललं, तर उत्तरात मधूरच बोलायचं आहे. त्याकरता सत्संगाला येण गरजेचं आहे.

जे नियमित सत्संगाला येतात, ते कधी भ्रमात पडत नाही. जर एखाद्या दुकानदाराने

विचार केला, की दररोज तर दुकान उघडतो आज नाही उघडत. असं झालं, तर त्या दुकानदाराची त्या दिवशी काहीच कमाई होणार नाही, त्याचं नुकसान होईल. तसंच सत्संगाला आळस केला, उशिरा आलो. तर आपणच संतांच्या वचनांपासून वंचित राहू. मग नुकसान आपलंच आहे. जसं एखाद्याने जर नवीन घर बांधलं तर आधी तो त्याचा पाया पक्का करतो. मग त्या घराची पडण्याची शक्यता नसते. अगदी तसंच जर सत्संगाला आळस न करता आपण वेळेवर आलो. आपला सत्संगाला यायचा नित्यक्रम पक्का होईल मग आपण कुठल्याच भ्रमात पडणार नाही.

आपलं भाग्य आहे, की असा सत्संग आणि असा पूर्ण सदगुरु मिळाला आहे. ज्यामुळे आपण चांगल्या मार्गावर चालण्याची सदैव प्रेरणा घेत आहोत. परंतु चांगले बोल वेळवळ ऐकण्यापुरते न ठेवता आपल्या कर्मातही आणायचे आहेत. जेणेकरून संतांची वचने श्रवण करून योग्य कर्म करु मग बाहेरून आतून गोड फळाप्रमाणे बनू.

संग्राहक : अंकित चं. जाधव

संदर्भ : शहनशाह (पुस्तक)

दादाला विचार या.. !

प्रश्न आपल्या मनातले, उत्तर सद्गुरु बाबाजींचे

प्रश्न : मानव जातीत सर्वत्र असमानता दिसून येते, असे का ?

उत्तर : कर्मसिधांतानुसार मानवजातीत असमानता दिसण्याचं मुख्य कारण म्हणजे माणसाचं कर्म ! कर्मामुळे या कुणी विद्वान तर कुणी मूर्ख, कुणी संत तर कुणी कूर. कुणी सुदृढ तर कुणी व्याधीग्रस्त दिसून येतो. ही भिन्नता दिसून येण्यामागे काहीतरी कारण निश्चित आहे. माणसाने केलेल्या कर्मांचं फळ प्रारब्धरूपाने ज्याला आपण भोग म्हणतो त्या रूपाने समोर येऊन उभं राहतं. हे भोग चांगले असतील किंवा वाईट असतील ही केलेली कर्म या जन्मातील असतील किंवा मागील जन्मातील. चांगल्या कर्मामुळे सुखोपभोग तर वाईट कर्मामुळे दुःख-व्याधी-अडचणी अर्थात हा निसर्गाचा नियमच आहे. जसे पेरावे तसे उगवते.

प्रश्न : माणसाच्या जीवनात अनेक प्रकारची दुःखां येतात, त्यावेळी असे का म्हटले जाते, की दुःखाचाही स्वीकार आनंदाने करावा ?

उत्तर : सुख-दुःख ही सर्वस्वी कर्माची फळ असतात असं कर्म सिधांत सांगतो. हे कर्मभोग ज्याचे त्यालाच भोगावे लागतात. ते कोणालाही टाळता येत नाहीत. मग भले ते अवतारी पुरुष का असेनात. त्यामुळे जे भोग येतील ते भोगून संपवले, की जीव त्या ओझ्यातून मुक्त तरी होईल. भूतकाळातील घटना घडून गेल्या. त्या बदलता येणार नाहीत. परिणामी त्याची फळ बदलता येणार नाहीत. म्हणून त्यांचा स्वीकार करून ते संपून जाणे आपल्या हिताचेच आहे. भूतकाळ जरी हाती नसला तरी वर्तमान आपल्या हाती आहे. जे क्षण आपल्या हातात आहेत ते सत्कारणी लावावे. ते सत्कर्मात, सत्संगात, स्मरणात व्यतीत करावेत म्हणजे येणारा भविष्यकाळ आपला दुःखदायी होणार नाही. काही वेळा अनावधनाने आपल्या हातून चुका घडतात. आपल्या नकळत घडलेल्या कृतीने, शब्दाने कुणी दुखावला जातो. त्यामुळे रोज ईश्वराकडे क्षमायाचना करावी. रात्री झोपण्यापूर्वी नामस्मरण करावे.

२९०

उत्तरे इतरन

आडवे शब्द

३. कुळाडीचा दांडा काळ (म्हण)
५. भारताचे राष्ट्रीय पूल
७. संत मुक्ताबाईची समाधी
- जिल्ह्यामध्ये आहे. (बेळगाव / जळगाव)
८. गटात न बसणारा शब्द -
मावशी, आजोबा, विषाणू, पुतनी
९. पावसाळी पिकाचा हंगाम
११. भारताचे पहिले गृहमंत्री वल्लभभाई पटेल
१२. जेवल्यानंतर करावयाचे एकमेव आसन
१४. जागतिक पर्यटन दिन सप्टेंबर
महिन्याच्या तारखेला येतो.

○ पूजा अरोडा (रेवाडी-हरियाणा)

१		२		३		४
५				७		
८				९		१०
११				१२		१३
१४						

उम्हे शब्द

१. वाढदिवसाला कापतात
२. २३ जुलै १८५६ रोजी गंगाधर टिळक यांचा जन्म झाला
३. वाचनालयाची चळवळ देशमुख यांनी सुरु केली.
४. राजा शांतनु याची पत्नी (सत्यवती / शकुंतला)
६. या राक्षसाचा देवीने वध केल्यामुळे नवरात्रौत्सव साजरा केला जातो
९. गाई-म्हशीच्या चीक दुधापासून बनविलेला पदार्थ
१०. भारताच्या राष्ट्रपती पदाच्या उमेदवाराच्या वयाची कमीत कमी अट
११. आरोग्यासाठी आहात घ्यावा
१३. तीन लोक खंड

वैज्ञानिक प्रश्नोत्तरे

प्रश्न : डोळे दोनच का ?

उत्तर : आपल्या डोक्याच्या पुढे दोन डोळे असतात. त्यामुळे आपण अंतर आणि खोली यांचा अंदाज घेऊ शकतो. दोन डोळ्यांमुळे दोन भिन्न दृष्टिक्षेत्रे एकमेकांवर येतात. दोन डोळ्यांनी आपण एखाद्या वस्तूकडे पाहतो. तेव्हा दोन आकृत्या दिसतात, परंतु त्या एकावर एक अशा येऊन त्यांची एकच आकृती बनते. दोन डोळ्यात जे अंतर असते त्यामुळे ती आकृती थोडी थोडी इकडे-तिकडे सरकते. या प्रक्रियेला स्टेरिओस्कोपिक दर्शन (म्हणजे दोन चित्रांचे एकच चित्र दाखविणारे) म्हणतात. या प्रकारामुळे कित्येक प्राण्यात नसलेले खोलपणाचे भान आपल्याला येते. अन्यथा सगळेच सपाट भासले असते. आपल्याला असणारे अंतराचे भान जवळच्या वस्तूच्या संदर्भात असते. जसजसे वस्तूचे अंतर वाढते तसेतसे डाव्या-उजव्या डोळ्यांनी घडविलेल्या दर्शनास कमी कमी अंतर पडत जाते.

आपला असा अनुभव आहे, की जेवढी वस्तू दूर अंतरावर असेल तेवढी ती लहान दिसते, तिचा रंगही बदलतो, तपशील कळत नाहीसा होतो, तिच्या कडा धुसर होतात. जवळच्या वस्तू आपल्याला दूरच्या वस्तूचे अंतर मापण्यास मदत करतात. यामुळे यथार्थ दर्शनाची सुविधा निर्माण होते आणि समांतर रेषा क्षितिजापर्यंत जातात ही समजूत चूक ठरते. दोन डोळ्यांचा हा वस्तूच्या दर्शनाच्या बाबतीत असलेला फार मोठा फायदा आहे.

प्रश्न : माणसाची बुधिमत्ता कशावर अवलंबून असते ?

उत्तर : आपल्या डोक्याचा आकार मोठा असला तर साहजिकच त्या प्रमाणात मेंदूचा आकारही मोठा असेल. आपल्या बुधिमत्तेचा आधार म्हणजे मेंदू. त्यामुळे बन्याच लोकांना असे वाटण्याची शक्यता आहे, की डोके मोठे असेल तर त्या मुलाला बुधीही जास्त असेल. पण खरेच असे असते का ? तुमच्या वर्गात पहिल्या पाचात येणाऱ्या मुलांची डोकी व सर्वात कमी गुण येणाऱ्या मुलांची डोकी गंमत म्हणून पाहा.

मेंदूचे वजन मानवाच्या बाबतीत ठराविकच असते. व्यक्ती व्यक्तीत थोडाफार फरक असतो. पण मेंदूचे भाग, त्याची कार्य करण्याची क्षमता, स्मरणशक्ती यात गुणात्मकदृष्ट्या फरक नसतो. अनुभव, वाचन, पाठांतर, पंचज्ञानेंद्रियातून प्राप्त केलेली माहिती या सर्वांचा एकत्रित परिणाम म्हणजे बुधिमत्ता. मेंदूच्या रिकाम्या पोटी विविध मार्गानी तुम्ही जेवढी ज्ञानसंपत्ती आणून टाकाल तेवढे तुम्ही बुधिमान. जन्मजात कोणी बुधिमान नसतो. ज्ञान प्राप्त केल्यानंतरच माणूस बुधिमान होतो. मेंदूच्या पेशी, त्यातील गोष्टी लक्षात ठेवायची क्षमता तुम्हाला बुधिमान बनायला मदत करायला नेहमीच तयार असतात. गरज फक्त तुमच्या प्रयत्नांचीच असते. असे म्हणतात, की जगातील अत्यंत विद्वान ज्ञानी व्यक्ती त्यांच्या मेंदूच्या केवळ २ टक्के क्षमतेचा वापर करतात. त्यामुळे लक्षात ठेवा, तुम्हीही खूप बुधिमान बनू शकता. फक्त अभ्यास करण्याची, परिश्रम करण्याची तयारी पाहिजे. मेंदूवर माणसाची बुधिमत्ता मुळीच अवलंबून नसते.

आजोष्ठा

चित्रांकन लेखन, रंग
अजय कालडा

एके दिवशी मोनू आणि चंदा आपल्या आजोबांबरोबर पुस्तक मेळा पाहण्यासाठी बसमधून जात होते. ते दोघेही फार खूश होते कारण त्यांना पुस्तक वाचनाची फार आवड होती.

बसमध्ये बरीच गर्दी होती. बच्याच वेळानंतर त्यांना बसण्यासाठी जागा मिळाली.

मोनू बसच्या खिडकीकडील सीटवर बसला होता. त्याच्या बाजूला चंदा आणि नंतर आजोबा बसले होते. त्यादिवशी फार सुंदर वातावरण होते. सर्वजण प्रवासाचा आनंद घेत होते.

काही वेळाने बसमध्ये एक मुलगी बेशुद्ध पडल्याची गोष्ट कानावर पडली. मोनू आणि चंदा अचंबित झाले.

मोनू म्हणाला, चला पाहूया तरी मुलीला काय झालं आहे ते ? चंदा आणि आजोबा देखील म्हणाले, हो ! हो चला जाऊन पाहू या.

मोनू म्हणाला, मी एका पुस्तकात प्रथमोचाराबाबत वाचले आहे. लवकर पाणी द्या, तिला सीटवर बसवा, खिडकी उघडा व तिला हवा लागू द्या.

पाहिलंत! ती मुलगी शुध्दीवर येत आहे. चंदाजवळ काही संत्री होत्या. तिने त्यातील एक संत्री त्या मुलीला खायला दिली. मुलीला आता पहिल्यापेक्षा अधिक बरं वाटत होतं.

काही वेळाने मोनू आणि चंदा त्या मुलीबरोबर खेळू लागले.

हे पाहून त्या मुलीच्या आई-वडीलांनी त्या दोघांचे आभार मानले व म्हणाले, किती चांगली मुलं आहात तुम्ही. देव तुम्हाला खूप मोठं आयुष्य देवो!

कथा

गुरुआज्ञा पालनाचं महत्व

समर्थाच्या अनेक शिष्यांपैकी एक कुमारवयीन शिष्य होता. एकदा तो भिक्षा मागण्यासाठी गावात गेला. एका घरासमोर उभे राहून त्याने जयघोष केला, जय जय रघुवीर समर्थ त्यानंतर श्लोक म्हटला, ‘समर्थाचिया सेवका वक्र पाहे असा सर्व भूमंडळी कोण आहे’ हा श्लोक ऐकून त्या घरातून एक मांत्रिक बाहेर आला. तो ज्योतिष शास्त्रात निपुण होता. त्याने शिष्याकडे नीट निरखून पाहिले आणि

सांगितले, “अरे तू कोणाला समर्थ म्हणतोयस?” शिष्य म्हणाला, “माझ्या गुरुदेवांना!” त्यावर मांत्रिक म्हणाला, “तुझा गुरु जर खरंच समर्थ असेल तर तुझा मृत्यू थांबवू शकेल. मला तर स्पष्ट दिसतय, की आज रात्री तुझा मृत्यू अटल आहे.”

शिष्य मनातून धास्तावला. अतिशय उदास चेहऱ्याने तो समर्थाकडे आला. समर्थांनी सर्वांनी आणलेली भिक्षा एकत्र करून पानं वाढायला सांगितलं. सर्वजन

२०

हस्ती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

उषःकालाकडे जाण्याचा एकमेव मार्ग आहे, तो म्हणजे रात्र होय.

भोजनास बसले; परंतु हा शिष्य मात्र जेवला नाही. समर्थानी विचारलं, “आज एवढा उदास का आहेस?” तेव्हा त्याने घडलेली सर्व हकीकत सांगितली. त्यावर समर्थ हसत म्हणाले, “हरकत नाही, अजून रात्र व्हायला बराच वेळ आहे. आता जेवून घे, मग पुढचं पुढे बघू!” रात्री सर्व शिष्य विश्रांती साठी गेले. समर्थ त्या शिष्याला म्हणाले, “आज तू माझे पाय चेपत बैस आणि हो, काहीही झालं तरी सेवा सोडून उठून जायचं नाही.” समर्थ बिछान्यावर पडले. शिष्य त्यांचे पाय चेपू लागला. मध्यरात्रीचा पहिला प्रहर सुरु झाला. त्याच वेळी एक देवी सोन्याचा हंडा घेऊन दारात उभी राहिली आणि शिष्याला म्हणाली, “हे शिष्योत्तमा, तुझी गुरुसेवा पाहून मी प्रसन्न झाले आहे, तुझ्यासाठी खूप सारं धन आणलय, त्याचा स्वीकार कर.”

शिष्याला गुरुची आज्ञा आठवली ‘काहीही झालं तरी सेवा सोडून जायचं नाही’. तो म्हणाला, “नाही नाही माते, मी नाही येऊ शकत.” थोडावेळ वाट बघून देवी अंतर्धान पावली. रात्रीचा दुसरा प्रहर सुरु झाला. तेवढ्यात त्या शिष्याची आई दरवाजासमोर उभी राहत म्हणाली, “बाळा खूप दिवस झाले तू मला भेटला नाहीस, ये मला आलिंगन दे” आपल्या आईला बघून शिष्याला खूप आनंद झाला; परंतु लगेच त्याला गुरुआज्ञेची आठवण झाली. तो म्हणाला, “क्षमा कर माते,

मी सेवा सोडून नाही येऊ शकत.” त्याची आई पुन्हा म्हणाली, “बाळा, मला आत येता येणार नाही तूच येऊन भेट ना.” शेवटी तीही निघून गेली. रात्रीचा शेवटचा प्रहर सुरु झाला. यमदूत स्वतः आला आणि शिष्याला म्हणाला, “चल माझ्याबरोबर, मी तुला न्यायला आलोय.” शिष्य म्हणाला, “क्षमा करा महाराज, गुरुसेवा सोडून मला येता येणार नाही.” यमदूतही कंटाळून निघून गेला. पहाट झाली. समर्थ उठले. शिष्याला म्हणाले, “काय रे तुला रात्री मृत्यू येणार असं म्हणाला होतास ना?” शिष्य त्यांच्या चरणी नतमस्तक होत म्हणाला, “गुरुदेव! मृत्यू तर तीन वेळा येऊन परत गेला; परंतु तुमच्या आज्ञेचं पालन केल्यामुळे मृत्यूही मला स्पर्श करू शकला नाही.”

मित्रांनो, भगवान कृष्ण असो, श्री राम असो प्रत्येकाने गुरु आज्ञेचं पालन केलं. कारण गुरुचं स्थान ईश्वरापेक्षाही श्रेष्ठ आहे. म्हणून गुरुआज्ञेचं पालन करण्यातच शिष्याचं हित असतं.

भारत देशाच्या १५व्या राष्ट्रपती द्रौपदी शामवरण मुर्मू

का लपर्यंत फारसे कोणाला माहीत नसलेले द्रौपदी मुर्मू यांचे नाव आज जगाला माहीत झाले आहे. राष्ट्रपतीपदाची त्यांची उमेदवारी घोषित होईपर्यंत तसे त्यांचे नाव अज्ञात होते. एका आदिवासी, गरीब, सामान्य कुटुंबातील महिलेला राष्ट्रपतीपदासारख्या सर्वोच्च पदाची उमेदवारी मिळते, हीच मुळी गौरवास्पद बाब आहे. भारतासारख्या खंडप्राय देशाच्या राष्ट्रपतीपदी विराजमान होणाऱ्या 'द्रौपदी मुर्मू' या एका शिक्षिकेची, समाजसेविकेची, एका आध्यात्मिक प्रवासाची, एका जिद्दी समर्पित जीवनाची जीवनगाथा थक्क करणारी आहे.

ओरिसा राज्यातील मयुरभंज जिल्ह्यात एका अत्यंत सामान्य आदिवासी कुटुंबात त्यांचा जन्म २० जून १९५८ रोजी झाला. १९७९ साली त्या कला शाखेच्या पदवीधर झाल्या. त्या उच्च शिक्षणासाठी कॉलेजात प्रवेश घेतलेल्या गावातील पहिल्या विद्यार्थिनी होत्या. त्यानंतर ओरिसा सरकारच्या सिंचन खात्यात कारकून झाल्या. पुढे त्यांनी शिक्षण क्षेत्रात शिक्षिका म्हणून सेवा निभावली. राजकारणात प्रवेश केल्यावर नगरसेवक म्हणून निवडून आल्या. पुढे

आपल्या कर्तृत्वाच्या बळावर आमदार झाल्या. मंत्री झाल्या. झारखंड राज्याच्या राज्यपाल म्हणूनही कार्यभार सांभाळला. आता राष्ट्रपती या सर्वोच्च पदी विराजमान होण्यात कुठल्याही प्रकारच्या घराणेशाहीचा वारसा नाही, संपत्ती नाही. सारंच कसं थक्क करणारे आहे.

आजही त्या मयुरभंज येथे एका साध्या दुमजली घरात राहतात. दलित, आदिवासी, लहान मुलं यांच्या ऊत्थानासाठी झटणाऱ्या द्रौपदी मुर्मू यांची वैयक्तिक जीवनात अनेक संकटामुळे अक्षरशः होरपळ झाली. त्या जागी कोणीही कोलमडलं असत. त्याही कोलमडल्या; पण पुन्हा नेटाने उभ्या राहिल्या. त्यांना तीन अपत्ये झाली. दोन मुलगे आणि एक मुलगी. २००९ साली त्यांचा २५ वर्षाचा तरुण मुलगा मरण पावला. हा धक्का त्यांना सहन झाला नाही. त्या डिप्रेशनमध्ये गेल्या. जीवनातील सारच निघून गेल्याने त्या खचून गेल्या. पुढे एका आध्यात्मिक संस्थेच्या आधाराने पुन्हा उभ्या राहत नाही तोच दुसरा मुलगाही २०१३ साली रस्ता अपघातात गेला. त्याच महिन्यात आई गेली, कर्तवगार भाऊही गेला.

(पान २४ वर)

कथा

संत संगतीचा परिणाम

ए कदा दोन—तीन चोर मध्यरात्रीच्या सुमारास चोरी करण्यासाठी एका घरात शिरले. ते घर संत एकनाथ महाराजांचे होते. चोरांची चाहूल लागताच नाथ महाराज जागे झाले. चोर गडबडले; पण नाथ महाराज प्रेमाने त्यांचं स्वागत करत म्हणाले, “या या बसा. एवढ्या रात्री येण्याचं कष्ट का घेतलंत?” एवढं प्रेमाने स्वागत केल्यावर चोरांना काय बोलावं हेच सुचेना. नाथांनी पत्नीला हाक मारून पाणी

आणायला सांगितलं. पाणी पाजून झाल्यावर ते पत्नीला पुन्हा म्हणाले, “अगं त्यांना भूक लागली असेल, काहीतरी खायला आण.” गिरिजाबाईंनी लाडू—चिवडा, शंकरपाळी असा फराळ आणून त्यांच्या पुढे ठेवला. नाथांनी त्यांना आग्रह करकरुन फराळ खाऊ घातला.

नाथांचा प्रेमळ आग्रह आणि आपुलकीने केलेली विचारपूस पाहून चोरांचं मनपरिवर्तन झालं. ते त्यांच्यापुढे

गौरव हा पडण्यात नाही, पडून उठण्यात आहे.

हसती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

नतमस्तक होत म्हणाले, “नाथबाबा, आम्ही चुकलो. आम्ही चोर लुटारू आहोत, पापी आहोत. तुमच्या घरात चोरी करायला शिरलो, पण तुम्ही तर आमचं एवढं चांगलं स्वागत केलं की आमची आम्हालाच लाज वाढू लागलीय. तुम्ही आम्हाला कठोर शिक्षा करा. कोतवालाच्या ताब्यात द्या.”

नाथ महाराज त्यांना शांत करत म्हणाले “बाबांनो, शिक्षा करून किंवा शिक्षा भोगून काही होणार आहे का? तुम्हाला तुमच्या कृत्याचा पश्चाताप झाला ना? मग तर झाल! तुम्ही काही हौसेने चोर बनला नाहीत. परिस्थितीपायी मजबूर झाला असाल, म्हणून मार्ग चुकलात; परंतु हरकत नाही. पांडुरंगाने तुम्हाला चांगल्या मार्गावर आणले. आता पश्चातापाने दुःखी होऊ नका. झालं गेलं सारं काही विसरून जा. मी थोडीफार रक्कम देतो. त्यातून काहीतरी धंदापाणी करा आणि रोज संध्याकाळी वाड्यावर कीर्तनाला येत जा.” नाथ महाराजांनी त्यांना नको—नको म्हणत असतानाही थोडे पैसे दिले. गिरिजाबाईंनी डाळ—तांदूळ असा शिधा बांधून दिला. चोर त्यांचे आभार मानत घरी परतले. त्यांनी चोरी करण्याचा आपला धंदा सोडून दिला. छोटा—मोठा उद्योग करून ते चरितार्थ चालवू लागले आणि नाथांचे भक्त बनले.

तात्पर्य, क्षणभराचा संत सहवास माणसाच्या जीवनाचं परिवर्तन करतो, म्हणूनच म्हटलंय, ‘संत संगती आवडीने धरावी.’

भारत देशाच्या १५व्या राष्ट्रपती द्रौपदी शामवरण मुर्मू (पान २२ वरुन)

चार वर्षात जवळची सगळी माणसं हरवली आणि २०१४ साली पती शाम चरण मुर्मूही गेले. त्या एकाकी झाल्या. नियतीने त्यांच्यावर घोर अन्याय केला; परंतु अध्यात्माची शिकवण जीवनात धारण केल्यामुळे त्यांनी स्वतःला सावरले. त्यांनी दलित, आदिवासी जनतेच्या सेवेत स्वतःला झोकून दिले. स्वतःचे दुःख जगाच्या दुःखात मिसळून टाकले. पुन्हा ताठपणे उभ्या राहिल्या. २०१५ साली झारखंडच्या पहिल्या महिला राज्यपाल म्हणून पाच वर्षे काम केले. लवकरच विनम्र स्वभावाच्या कठोर प्रशासक म्हणून त्यांचा लौकिक झाला. २०२१ पर्यंत त्या राज्यपाल होत्या.

दि. २० जून त्यांचा वाढदिवस. २१ जून रोजी भारताच्या राष्ट्रपतीपदासाठी त्यांच्या नावाची घोषणा झाली. त्यांना हा आनंदाचा धक्का होता आणि देशालाही. त्या नेहमी प्रमाणे शिवमंदिरात गेल्या. स्वतः झाडू घेऊन मंदिर स्वच्छ केले. मंदिरातील कर्मचाऱ्यांबरोबर सुखसंवाद केला. मयुरभंजमध्ये जल्लोष झाला. द्रौपदी मुर्मू या एका लहानशा घरातून ३५० एकर परिसर, १९० एकर बगीचा व ७५० कर्मचारी असलेल्या प्रशस्त राष्ट्रपतीभवनात लवकरच जातील म्हणून सर्वत्र आनंदाचे वातावरण पसरले आणि २५ जुलै २०२२ रोजी एक सामान्य शिक्षिका भारताची दुसरी महिला राष्ट्रपती झाली.

(साभार)

कर्मफळाचा नियम

का ही लोकांना वाटतं, की सर्वसामान्य माणूस जे कर्म करतो त्याला त्याप्रमाणे फळ भोगावं लागतं; परंतु संत—महापुरुषांना कर्माचं फळ भोगावं लागत नाही. असं का? परमात्म्याने सर्वासाठी एकच नियम का नाही बनवला? परंतु अशी गोष्ट नाहीये. परमात्म्याचा नियम तर सर्वांवर सारखाच लागू आहे. जो कोणी कर्ता भावनेने कर्म करतो, त्याला त्या कर्माचं फळ अवश्य भोगावं लागतं; परंतु संत—महापुरुष ब्रह्मज्ञानी असल्याने त्यांच्यामध्ये कर्ता भाव नसतो. ते सदैव ईश्वरी इच्छेमध्ये राहतात. त्यांनी सारं काही निराकार प्रभु—परमात्म्याला अर्पण केलेलं असल्याने ते कर्मफळाच्या बंधनात बांधले जात नाहीत. ज्याप्रमाणे एखाद्याच्या हातात लाठी आहे आणि त्या लाठीने त्याने जर कोणाला मारले तर लाठीला शिक्षा होत नाही. तसेच त्याच लाठीमुळे कोणाचे प्राण वाचवले असतील तरीही त्या लाठीला कोणी बक्षीसही देत नाही; परंतु जो कर्ता

भावनेने कर्म करतो, ज्याच्यामध्ये कर्ताभाव आहे, तो अवश्य या नियमांमध्ये येतो आणि कर्मफळाचा भोक्ता बनतो. ब्रह्मज्ञानी संत—महापुरुष नेहमी ईश्वराशी जोडलेले असल्याने ईश्वरी इच्छा पूर्ण करण्यासाठीच त्यांच्या हातून कर्म घडतात. ती कर्म सदैव सर्वांच्या भल्याची आणि कल्याणकारी असतात. त्यामुळे त्यांच्याकडून वाईट कर्म घडणे अशक्य असते; परंतु जर ज्ञानी संत देखील स्वतः कर्ता भावनेने, अहंकारवश कर्म करत असेल तर तो ज्ञानी असला तरी त्याला फळ भोगावे लागते.

मुदीता मराठे

वाढदिवसाळ्या हार्दिक शुभेच्छा

शर्वरी चाळके

विहान जाधव

शिप्रा पाटील

स्वरूप कोळी

विराज पाटील

अभिषेक राऊत

अक्षिता गायकवाड

सयंम पाखरे

वंशिका गुप्ता

दिव्यांश पाटील

शिवबा शिर्के

स्वानंदी शिर्के

तनुष चक्काण

हार्दिक अभिनंदन

कु. ओवी तुषार वाघमारे. वय—वर्ष ७. ही कळवा (ठाणे) येथील बालसंगतची बालिका असून तिने नुकत्याच पार पडलेल्या राज्यस्तरीय खुल्या एकपात्री अभिनय स्पर्धेत प्रथम क्रमांकाचे बक्षीस मिळवले आहे. त्याबद्दल तिचे सर्वत्र कौतुक होत आहे.

कुमारी ओवी हिने टी व्ही सिरीयल

येऊ कशी तशी मी नांदायला, तुझी माझी रेशीमगाठी, मन उडू उडू झालं, रंग माझा वेगळा यातही भूमिका केल्या. तीन वेबसिरिज तसेच नुकताच आलेला धर्मवीर या मराठी सिनेमात देखील तिने भूमिका केलेली आहे. ओवीच्या कलागुणांमध्ये उत्तरोत्तर वाढ होत राहो. हीच सद्गुरु चरणी प्रार्थना! पुढील वाटचालीसाठी हार्दिक हार्दिक शुभकामना!

५ जून २०२२ रोजी जॉय सामाजिक संस्थेचा बक्षीस वितरण समारंभ संपन्न झाला, त्यात आदर्श परिवार, संस्कार धन, हसती दुनिया इ. मिशनच्या साहित्याचे वाटप विजेत्यांना करण्यात आले.

गुणवंत विद्यार्थी

कल्याणी पाटील

९५%

तर्मिला मांडवकर

९६%

कथा

हृदयाची दारं उघडी ठेवावी

ए का गावामध्ये एक संत महात्मा आले. गावप्रमुखाने त्यांचा खूप आदरसत्कार केला. नंतर त्यांना विनंती करत म्हणाले, “महात्मा, आमच्या गावात शांतता नांदावी म्हणून काही उपाय सांगा.” महात्मा म्हणाले, “रोज संध्याकाळी या ठिकाणी आपण सत्संगाचं आयोजन करू या.” त्याप्रमाणे त्यांनी लोकांना आमंत्रित करायला सांगितले.

अनेक दिवस सत्संग ऐकूनही लोकांमध्ये काही फरक पडेना. नेहमीप्रमाणेच अशांतता वाढतच होती. नेहमीप्रमाणे सर्व मंडळी जमली तेव्हा महात्माजींना गावप्रमुखाने विचारले, “महाराज! एवढे दिवस आपला सत्संग ऐकूनही आमच्या वर्तनात योग्य तो बदल का घडून येत नाही? काय कारण असेल ते स्पष्ट करून सांगा.” गुरुदेवांनी मंद स्मित

करत एक गोष्ट सांगायला सुरुवात केली.

एका गावात एक सावकार होता. तो फार कंजूष होता. त्याने कधीही कोणाला मदत केली नाही किंवा एखादी वस्तू दिली नाही. संपूर्ण गावात फक्त त्याच्या एकट्याच्या घरातच सर्व सुखसोयी होत्या. थंडगार हवा देणारी साधनं होती, विजेचे दिवे होते. येणारे जाणारे त्याच्या खिडकीतून येणाऱ्या प्रकाशात येऊन थांबत. खिडकीतून येणाऱ्या थंड हवेसाठी, प्रकाशासाठी उभे राहात. त्याच्या घरातील मौल्यवान वस्तू दुरुन न्याहाळीत. हे पाहून सावकाराला लोकांचा खूप राग येत असे.

एके दिवशी त्याने असं ठरवलं, की आपण आपल्या संपूर्ण घराचे दारं-खिडक्या बंद करून ठेवायच्या. आपल्या घरातला प्रकाश बाहेर पडू घायचा नाही. आपल्या घरातली हवादेखील बाहेर कोणाला घायची नाही. ठरले, त्यादिवशी त्याने सुताराला बोलावून दारं खिडक्या पक्क्या लावून घेतल्या. काही दिवस गेल्यानंतर आतमध्ये त्याचा कोंडमारा होऊ लागला. कारण बाहेरची हवा आत येत

नव्हती आणि आतली हवा बाहेर जात नव्हती. हवा खेळती न राहिल्यामुळे आतील वातावरण प्रदूषित झाले. घरातील सदस्य आजारी पडू लागले. एके दिवशी सावकार देखील आजारी पडला. शेवटी डॉक्टरांनी येऊन त्याला सांगितले की दारं-खिडक्या उघड्या ठेवल्या नाहीत तर कोणत्याही औषधांचा उपयोग होणार नाही.

ही गोष्ट सांगून महात्मा म्हणाले, “आपण देखील हृदयाची दारं अशीच उघडी ठेवली पाहिजेत. जेणेकरून हृदयामध्ये सद् विचार, साधुसंतांचे आदेश उपदेश प्रवेश शकतील आणि आपलं हृदय शुद्ध व पवित्र राहील. जेणेकरून मनाला कोणताही रोग लागणार नाही. परंतु माणसं संकुचित वृत्तीची बनली. आपले दुर्विचार बाहेर घालवत नाहीत आणि सद् विचारांना आत येऊ देत नाही. त्यामुळे त्यांची मनं रोगट बनली.”

साधुसंत महापुरुषांच्या विचारांचं चिंतन आणि मनन करा मग आपोआपच आपसातील मतभेद दूर होतील.

॥ साधना ॥

टी.क्वी. वर प्रत्येक मंगळवार व गुरुवार, सकाळी ७.०० ते ७.३० वाजेपर्यंत
सद्गुरु माता सुदीक्षाजी महाराज आणि बाबा हरदेवसिंहजी महाराजांच्या
प्रवचनांचे प्रसारण

हऱ्हा मुलांनो हऱ्हा

आई : विन्या, इतक्या रात्रीपर्यंत कुठे भटकत होतास?

विन्या : सिनेमा बघायला गेलो होतो.

आई : कोणता सिनेमा बघितलास?

विन्या : मां की ममता!

आई : मग आता घरात चल आणि 'बाप का कहर' बघ.

कांबळी तात्या : पाहुण्यानू जरा मदत करा. यापैकी एक वायर धरा बरं!

पाहुणे : हं...धरली.

तात्या : काही झालं का?

पाहुणे : नाही बुवा!

तात्या : अच्छा ,म्हणजे करंट दुसऱ्या वायर मध्ये आहे तर..

जोशीअण्णा : अप्पा, अहो आणखी एक बिस्किट घ्या.

अप्पा : नाही नाही, अहो आत्ताच चार बिस्किटं खाऊन झाली.

अण्णा : तसं तर तुम्ही आत्ता चार नाही सहा बिस्किटे खाल्ली. घ्या एखादं आणखी! इथं कोण मोजत बसलंय!

बाबा : अरे बन्या, एक काळ असा होता, मी फक्त पाच रुपयात किराणा सामान घेऊन येत होतो. आता तू आणू शकशील?

बन्या : आणू शकलो असतो हो बाबा! पण हल्ली दुकानात सीसीटीव्ही कॅमेरे बसवले आहेत ना!

द्रेनमध्ये एक गावाकडीची बाई लहान बाळाचे ओले लंगोट बदलत असते.
शहरातील बाई : हणीज नाही का?
गावाकडील बाई : नाय नाय, फक्त मुतीस.

ज्योतिषी : अरे व्वा! माधवराव, अहो, तुमच्या कुंडलीमध्ये तर पैसाच पैसा आहे.
माधवराव : बरं मग तो पैसा माझ्या खात्यात द्रान्सफर झाला की तुमची फी देतो हं!

गुरुजी : बंड्या, 'मी तुला थोबाडीत मारली' याचा भविष्यकाळ काय होणार? सांग बरं!
बंड्या : तुमची सायकल पंक्वर होणार!

गण्या : आई आई, आज असा मस्त चहा बनव, की माझे सारे मित्र डोलायला लागले पाहिजेत.
आई : आपल्याकडे म्हशीचं दूध येतं बाळ! नागिनीचं नाही येत.

बाबल्या : बाबा बाबा मला ब्लॅकबेरी नाहीतर अॅप्प्ल पाहिजे.
बाबा : अरे तुझ्या मामाने राजापूरहून आणलेला फणस आधी संपव.

कास पठार

कास सचे पठार सातान्याच्या पश्चिमेकडे साधारण २२ किलोमीटर अंतरावर आहे. या पठारावर पावसाळा सुरु झाल्यावर असंख्य प्रकारची रानफुले फुलतात. अनेक दुर्मिळ प्रजाती येथे सापडल्याने या पठाराचा २०१२ साली युनेस्को जागतिक वारसा स्थळांच्या संरक्षित यादीत समावेश केला गेला आहे. कास पठाराच्या दक्षिणेला कास तलाव आहे. कास तलावाच्या भोवताली घनदाट जंगल आहे. ते सज्जनगड किल्ला आणि कण्हेर धरण यांच्यामध्ये आहे. कास तलावाच्या दक्षिणेला ३० किमी अंतरावर कोयना प्रकल्प आहे.

कास हा जैवविविधतेचा हॉटस्पॉट आहे. हे पठार त्यावर ऑगस्ट ते ऑक्टोबर या काळात फुलणाऱ्या विविध प्रकारच्या रानफुलांसाठी आणि फुलपाखरांसाठी प्रसिद्ध आहे. पठाराची समुद्रसपाटीपासूनची उंची १००० ते १२९५ मीटर, आणि क्षेत्रफळ अंदाजे ९० चौ.किमी आहे. या

पठारावर २८० फुलांच्या प्रजाती व वनस्पती वेली, झुडपे आणि इतर प्रजाती मिळून ८५० प्रजाती आढळतात. येथे आययूसीएनच्या प्रदेशानिष्ठ लाल यादीतील (यांनी नष्टप्राय होण्याचा धोका असलेल्या घोषित प्रादेशिक प्रजातींची यादी) २८० पुष्प प्रजातींपैकी ३६ प्रजाती आढळतात. येथे सुमारे ५९ जातींचे सरिसूप (सरपटणारे प्राणी) आढळतात.

पठाराच्या दोन्ही बाजूला सरळसोट कडे आहेत. दाट धुक्यामुळे आपण कड्यापर्यंत आलो आहोत हे कळत नाही, त्यामुळे पर्यटकांनी सावधानता बाळगावी. चालता चालता कधी लाल-पिवळ्या गौरीहाराचे दर्शन तर कधी लाल तेरडयाचे, पिवळ्या सोनकीच्या फुलांचा बहर तर सर्वत्रच, पण मध्येच रानतुळशीच्या निळ्या-जांभळ्या मंजिन्या लक्ष वेधून घेतात. कारवी तर सात वर्षांनी फुलते. जेव्हा ती फुलते तेव्हा सर्वत्र तिचेच साम्राज्य जाणवते. सहा वर्षे ती हिरवीगार असते. २०१६ मध्ये कारवी फुलली होती.

आता ती २०२३ मध्ये फुलेल. लाल-जांभळा रानपावटा किंवा हत्तीची सोंड मनाला आकर्षून घेते.

कास पठारावर विंचवी, दुधली, रान भेंडी, मॉर्निंग ग्लोरी, अतिबाला, रानकपास, गोडखी, खुलखुला, सोनकी, लाल- पांढरा गुंज, बावची, सातारा तेरडा, रान जास्वंद, इंडिगो, चंच, एकदाणी, गुलाब बाभूळ, केरळ, मोहरी, श्वेत दुपारी, कासिया, दुरंगी अतिबाला, जवस, रान-काळे तीळ, निसुर्डी, धामण, सुपारी फूल, अबोली, अंबाडी, काटे-कोरंटी, समुद्रवेल, मोतीचंच, गणेशवेल, जांभळी मंजिरी, विष्णू क्रांती, पान लवंग आदी ७० प्रकारच्या फुलझाडे आहेत.

समर्थ दर्शन : भाग - ८९

धर्म रक्षणासाठी

समर्थांना हिमालयात प्रभू प्रेरणा मिळाली होती त्यापाठोपाठ गुरु हरगोविंद यांनीही त्यांना सशस्त्र क्रांतीची प्रेरणा दिली. यानंतर समर्थांनी जागोजागी हनुमंताची मंदिरे उभी केली. हनुमान ही शक्तीची देवता. हनुमान मंदिरात ते तरुणांना संघटित करत आणि त्यांना व्यायामाची प्रेरणा देत.

भारत-भ्रमण करीत असता श्रीनगरमध्ये शीखांचे सहावे गुरु हरगोविंद यांची व समर्थांची योगायोगाने भेट झाली. समाजाच्या दुर्धर स्थितीसंबंधी दोघांची चर्चा / बातचीतही झाली होती. हरगोविंद सिंगांबरोबर ९००० सैनिक असायचे त्यांच्या कमरेला दोन तलवारी असत. त्यांचा हा सर्व सरंजाम पाहून समर्थांना खूप आश्चर्य वाटले. समर्थांनी

(पान ३६ वर)

हस्यती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

अपमानाच्या पाय-यावरुनच ध्येयाचा डोंगर चढायचा असतो.

रेणुकिशोरखुडे

कथा

वृक्षवली आम्हा सोयरे

कोणताही ऋतू असो अर्णवला
निसर्ग खूप आवडायचा. अगदी
लहानपणापासून तो आजोबांसोबत बागेत
जायचा. तासन् तास पानाफुलांमध्ये
रमायचा. त्यांच्याविषयी नाना प्रकारचे
प्रश्न आजोबांना विचारायचा.
आजोबांसोबत बागकाम करण्यात त्याला
खूप मज्जा वाटे. बागेतल्या झाडांशी तर
त्याची छानच गट्टी जमली होती. आजोबा

बागेत काम करत असले की त्यांना
झाडाझुडुपांचे उपयोग, त्यांची वैशिष्ट्ये,
औषधी गुणधर्म, वाढीचा वेग इ.अनेक
प्रश्न विचारत असे. आजोबा देखील
त्याच्या प्रश्नांची जमेल तशी उत्तर देत
असत. मात्र प्रत्येक वेळी ते त्याला नेहमी
सांगत, बाळ या झाडांना आपण
सांभाळल, की झाडंही आपल्याला
सांभाळतात बरं!” ती आपल्या खूप

उपयोगी पडतात. आपल्या नातेवाईकांपेक्षाही ती जवळची आहेत. म्हणूनच संत तुकाराम महाराज म्हणतात, 'वृक्षवल्ली आम्हा सोयरी'

एके दिवशी आजोबा आजारी पडले. त्यांना सर्दी—ताप—खोकला सुरु झाला. अर्णवने डॉक्टर काकांना फोन केला; परंतु त्यावेळी ते चार दिवस बाहेर गावी गेले असल्याचे कळले. तेवढ्यात त्याला आजोबांचं ते वाक्य आठवलं, की झाडांना सांभाळलं तर झाडंही आपल्याला सांभाळतात. तो विचार करू लागला, की आजोबांचा सर्दी—खोकला—ताप कसा बरा होणार? परंतु त्याने आजोबांकडून सगळ्या वनस्पतींची माहिती करून घेतलेली असल्याने तो ताबडतोब बागेत गेला. त्याने तुळशी, पुदिना, गवती चहा यांची पानं घेतली, आले टाकून काढा बनवला. दिवसातून तीन वेळा तो काढा पिऊन आजोबांना बरं वाटू लागलं. आजोबांना बरे झालेले पाहून अर्णवला आनंद झाला आणि पुन्हा तो मोठ्या उत्साहाने आजोबांबरोबर बागेत रमला.

मित्रांनो आपण मायेने वाढवलेली झाडं आपल्याला अशा विपत्तीच्या वेळी किती बरं उपयोगी पडतात नाही का? आपणही आपल्या घरी, बागेत अशी विविध उपयोगी झाड लावू या, त्यांची माहिती व महत्त्व समजावून घेऊ आणि त्यांचं उत्तम संगोपन करू या.

— अनुप साळगावकर, दादर (मुंबई)

धर्मरक्षणासाठी

(पान ३४ वर्णन)

हरगोविंदांना विचारले "आपण धर्मगुरु आहात या दोन—दोन तलवारी आपण का बाळगता?" तेव्हा गुरु हरगोविंद म्हणाले "एक तलवार धर्माच्या रक्षणासाठी तर दुसरी स्त्रियांच्या शीलरक्षणासाठी". समर्थांनी पुन्हा आश्चर्याने विचारले — "आणि हा सारा फौजफाटा?" त्यावर हरगोविंद म्हणाले "धर्माचे रक्षण करणारे हे सैन्य आहे. सध्या शत्रू एवढे अन्याय करीत आहे की, केवळ शांती आणि सलोखा यांनी प्रश्न सुटणार नाही. आपल्याला शस्त्रसज्ज झाले पाहिजे या जगात दुर्बल माणसाला काही किंमत नसते. आपण बलशाली झाले पाहिजे 'समान—शीले—व्यसनेषु सख्यम्' या न्यायाने दोघांत सख्य झाले.

समर्थ गुरु हरगोविंद यांच्या बरोबर सुवर्ण मंदिरात आले. तिथे ते दोन महिने राहिले तेव्हापासून समर्थ शस्त्र बाळगू लागले.... त्याला ते गुप्ती म्हणत. बाहेरून दिसायला कुबडी, जप करतांना या कुबडीवर बगल ठेवून चंद्रनाडी आणि सूर्यनाडी यांचे संचालन करता येत असे. कुबडीच्या दांड्याला आटे असत त्यात छोटी तलवार असे. समर्थांची अशी तलवार असलेली कुबडी आजही सज्जनगडावर पहायला मिळते. भारतभर प्रवास करत असताना ते आपल्या शिष्यांना सामर्थ्याचा आणि स्वाभिमानाचा संदेश देत.

क्रमशः

३६

हस्ती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

जगाशी प्रामाणिक राहण्यापेक्षा आधी स्वतःशी प्रामाणिक राहा.

कविता

घड्याळाची टिक टिक

सांगे घड्याळाची टिक टिक
वेळेवर करा सर्व कामं ठीक

वेळ सरकतोय पुढे पुढे
कोण जाणे पुढे काय घडे

श्वासाची माळ जोवर हाता
सत्कर्म करावे येता जाता

संधी सोनेरी दवङू नये
घटका व्यर्थ घालवू नये

मानव जन्म मिळतो एकदा
गुरु वरती विश्वास ठेवू सदा

काया—वाचा—मने राहू एकनिष्ठ
सदाचरण करुनि होऊ या श्रेष्ठ

गजर नामाचा करती संत—महंत
देही अनुभवती अनादि—अनंत

— मनीषा साळुंखे, मीरा रोड.

किट्टी

चित्रांकन व लेखन :
अजय कालडा

मुलांनो, आज मी तुम्हाला स्वच्छता
अभियानाबद्दल माहिती देणार आहे.

स्वच्छ भारत अभियान

स्वच्छ भारत

वा ! फारच छान मँडम, आजकाल जिकडे तिकडे स्वच्छता अभियान फारच जोरदारपणे
चालू आहे. आपल्या देशातील सरकारने सुधा या स्वच्छता अभियानाची सुरुवात केली आहे.

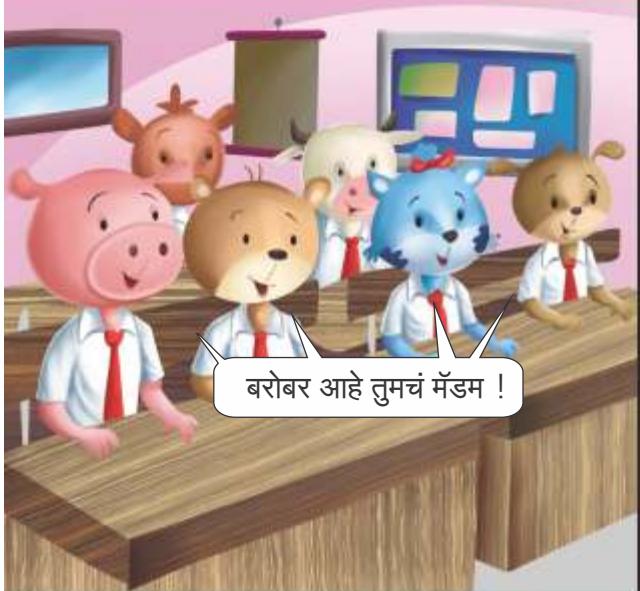
बरोबर बोललीस तू किड्टी बेटा ! मुलांनो, स्वच्छतेमुळे आपले तन आणि मन दोन्ही निर्मळ होतात आणि स्वच्छ राहतात. तसेच परिसरातील वातावरण ही शुद्ध राहते.

मैडम, मी तर आपले घर अंगण तसेच आजूबाजूचा परिसर स्वच्छ ठेवण्याकडे विशेष लक्ष देते.

शाब्बास किड्टी ! मुलांनो, तुम्हाला सर्वांनाच माहीत आहे की आपले सरकार तसेच अनेक संस्था आपला देश स्वच्छ बनविण्यासाठी या अभियानात सामील होत आहेत.

मँडम, याबोबरच आम्ही आमच्या वस्तीत जाऊन
लोकांना या स्वच्छतेचे काय फायदे आहेत ते सांगू.

खूप खूप छान मुलांनो,
तसे पहायला गेलं तर
स्वच्छतेमुळे आपण
निरोगी राहतो. घाणीमुळे
आजारपण येते.

बरोबर आहे मँडम स्वच्छता असेल तर आपण निरोगी राहू.

संत जोगा परमानंद

संत जोगा परमानंद यांची जन्मतिथी उपलब्ध नाही; परंतु ते संत नामदेवांच्या समकालीन होते अशी माहिती मिळते. त्यांचे स्वतःचे नाव जोगा तर त्यांच्या गुरुंचे नाव परमानंद होते. म्हणून ते जोगा परमानंद या नावाने परिचित झाले.

जोगा यांचा जन्म सोलापूर जिल्ह्यातील बार्णी या गावी झाला. ते पांडुरंगाचे परमभक्त होते. भगवंताची नित्यनेमाने भक्ती करत असत. त्यांनी आयुष्यभर अतिशय कडकडीत वैराग्य पाळले. विडुलाचे निस्सिम भक्त असल्यामुळे त्यांची दृष्टी सर्वव्यापी आणि विशाल होती. ते वैराग्य वृत्तीने राहात. संसारात राहूनही ते अतिशय विरक्त होते. त्यांनी जीवनात कशाचीही लालसा धरली नाही. पृथ्वीतलावर सर्वाभूती परमेश्वर भरलेला आहे, इतकेच नव्हे तर जगातील सर्व प्राणिमात्र हे परमेश्वराचीच निरनिराळी रूपं आहेत असा त्यांचा दृढ विश्वास होता. त्याप्रमाणे ते वागत आणि जगत होते.

भगवद्गीतेवर त्यांची खूप श्रद्धा होती. भगवद्गीता त्यांना संपूर्ण पाठ होती. प्रत्येक श्लोक म्हणत साष्टांग दंडवत घालत ते रोज नित्यनेमाने मंदिरात जात. श्लोक केवळ पाठच नव्हते तर त्यातील तत्त्वज्ञानाप्रमाणे ते जीवन जगत होते.

त्यांच्या जीवनातील एक प्रसंग सांगण्यात येतो. घरापासून ते देवळापर्यंत गीतेचा श्लोक म्हणत साष्टांग दंडवत घालत जाण्याचा त्यांचा नित्यनेम होता. एके दिवशी एक श्रीमंत व्यापारी मंदिरामध्ये जायला निघाला होता. त्याने जोगा परमानंदांना नमस्कार घालतांना पाहिले. त्यावेळी जोराचा पाऊस सुरु होता; परंतु अशा चिखलात देखील जोगा नमस्कार घालत होते. चिखलाने त्यांचे संपूर्ण कपडे माखले होते. हे पाहून व्यापाऱ्याला त्यांची दया आली, त्याने पाहिले, हा कुणी थोर भक्त दिसतोय तेव्हा दुकानात जाऊन त्याने एक चांगला पितांबर आणला आणि तो त्यांना नेसावयास दिला. जोगा परमानंद

अतिशय विरक्त असल्याने त्यांनी पितांबर घेण्यास नम्रपणे नकार दिला; परंतु व्यापान्याने खूपच आग्रह केल्यामुळे त्यांना पितांबर नेसावा लागला. तो भरजरी पितांबर असल्यामुळे त्यांना साष्टांग दंडवत घालण्यात अडथळा येऊ लागला. पितांबर खराब होऊ नये म्हणून ते जपून नमस्कार घालू लागले. त्यामुळे दोन प्रहर झाले तरी नमस्कार पूर्ण झाले नाहीत, याची त्यांना खंत वाटली. आपण पितांबराच्या मोहात पडून भक्तीकडे दुर्लक्ष केलं याची शिक्षा आपण भोगली पाहिजे असे म्हणून त्यांनी दोन पिसाळलेल्या बैलांच्या कासन्याला आपले पाय बांधले. बैलांना हाकताच बैल जोरात धावू लागले. जोगा परमानंद खरचटत, ठेचकाळत रस्त्याने बैलांच्या मागून फरफटत जाऊ लागले. रक्तबंबाळ झाले. असे म्हणतात, की पांडुरंगाने स्वतः साकार रूपात येऊन त्यांच्या अंगावर हात फिरवून त्यांना पूर्ववत केले. पांडुरंगाचे साजिरे साकार रूप पाहण्याची त्यांची खूप इच्छा होती ती या प्रकारे पूर्णही झाली.

जोगा परमानंद उच्च दर्जाचे कवी होते. त्यांचे जास्त अभंग उपलब्ध नाहीत; परंतु जे काही अभंग आहेत त्या अभंगांचे लेखन संत नामदेवांचे गुरु विसोबा खेचर यांनी केले आहे. त्यांचे काव्य भक्तिरसपूर्ण आहे.

इसवी सन १३३८ मध्ये बार्शी येथे त्यांनी समाधी घेतली.

भक्ति शिवाय स्वप्नातही सुख मिळणार नाही

भ वित्तशिवाय स्वप्नातही सुख मिळणार नाही. कित्येक लोक सकाळी उठून डोळे बंद करून जपमाळ जपण्याला; कर्मकांड करण्याला भक्ती समजतात, वास्तविक ही भक्ती नाही. कधीही अशा भ्रमांत राहू नये. भक्तीचा अर्थ आहे ईश्वराला जाणून संतांची सेवा करावी.

तीन गोष्टी कधीही विसरु नका, आपल्या जीवनात ह्यांचा वापर केल्याने तुमच्या भक्तिमध्ये कोणीही बाधा आणू शकत नाही. ह्या तीन गोष्टी म्हणजे - सेवा, स्मरण आणि नित्यप्रति सत्संग करणे. ह्या गोष्टींनी कधीही कमतरता येणार नाही. जर तुम्ही जाणून-बुजून सेवा, सत्संग, स्मरण केले नाही तर भक्तिमध्ये बाधा येईल. जर तुमच्यामध्ये नम्रता नसेल, महापुरुषांच्या चरणी नतमस्तक झाला नाहीत तर भक्तिमध्ये उतरती कळा येण्यास प्रारंभ होईल. कित्येक लोक विचारतात, भक्ती कोणत्या वेळी केली पाहिजे, स्मरण केव्हा करायला पाहिजे. भक्तजनांनो, भक्ती करण्यासाठी कोणतीही निश्चित वेळ नसते, झानीजन प्रत्येक शासागणिक भक्ती करतात.

- बाबा अवतारसिंहजी महाराज

कथा

चोरावर मोर

ध नीराम नावाचा एक व्यापारी होता. तो व्यापारानिमित्त नेहमी प्रवास करत असे. त्याच्यासोबत बरेच धनही असे. त्यामुळे त्याला सतत चोरांपासून सावध राहावे लागे.

पूर्वी वाहतुकीची साधने नसल्यामुळे बैलगाडी किंवा घोड्यावरून प्रवास करावा लागे. एकदा धनीराम शेठ एका गावातून दुसऱ्या गावात जाण्यासाठी बैलगाडीत

बसला. एक चोर त्याच्या मागावर होता. त्याने पाहिले की धनीरामकडे मखमलीच्या थेलीत बरीच सोन्याची नाणी आहेत. तो मुद्दमाल घेऊन गाडीत बसला असतानाच तो चोरदेखील बैलगाडीजवळ येत व्यापान्याला म्हणाला, “शेटजी, मी एक यात्रेकरू आहे, आपण कुठे जाणार आहात?” शेटजींनी त्याला गावाचे नाव

(पान ४६ वर)

कथा

श्रद्धेचं वीज

महात्मा गांधी म्हणजे मोहनदास करमचंद गांधी. बालपणी सारे त्यांना मोहन म्हणत. लहानपणी मोहन अंधाराला खूप घावरत असे, अंधार पडला की त्याचा जणू थरकाप होई. भूत-पिशाच्च्या यांच्या ऐकलेल्या गोष्टींमुळे त्याच्या मनामध्ये भीतीने घर केले होते. अंधारामध्ये कोणी भूत-पिशाच्च्या येऊन मला धरेल या

भीतीपोटी मोहन संध्याकाळ झाल्यानंतर बाहेर कुठे जात नसे. अशा या भिन्न्या मोहनला एकदा अत्यंत बिकट अशा परिस्थितीचा सामना करावा लागला.

मोहन आपल्या मित्रांकडे खेळायला गेला होता. खेळण्याच्या नादात संध्याकाळ कशी झाली हे कळलेच नाही. घरी पोहचेपर्यंत चांगलाच अंधार पडणार

बाह्यसौंदर्यापेक्षा अंतर्गत सौंदर्य जास्त मोलाचं असतं.

चोरावर मोर

(पान ४४ वरुन)

या विचाराने मोहनची चांगलीच घाबरगुंडी उडाली. आपल्याला घराकडे तर जायचं आहे; पण गडद अंधार झालेला आहे. काय करावं ते सुचेना. मित्राच्या घरातून तो बाहेर पडला खरा; पण अंधारात थोडा पुढे गेला की परत मागे फिरायचा. पुढे निघायचा पुन्हा परत मागे यायचा. असे दोन तीन वेळा झाले. त्याची ही अवस्था रंभा मावशी बघत होत्या. त्या पुढे येत त्याच्या पाठीवर हात ठेवत म्हणाल्या, “बाळ, का घाबरतोस अंधाराला? अंधार असला तर असू दे ना! तू रामनाम जपत जा, कितीही अंधार असला तरी तुझ्या केसालाही धक्का लागणार नाही.”

मावशींच्या या शब्दांनी मोहनला खूपच धीर आला. रामनामावर विश्वास ठेवत तो निघाला. मुखाने रामनाम घेत पुढे पुढे जात राहिला. रामनामात तो इतका तल्लीन झाला, की घर कधी आलं हे त्याला कळलंच नाही. या घटनेने मोहनच्या मनावर खूपच सकारात्मक परिणाम झाला. तो निर्भय झाला. रामनामावरचा विश्वास त्याच्या बालमनावर दृढ झाला.

मोहन आता आपल्या सान्या मित्रांना मोठ्या विश्वासाने सांगू लागला, की रामनामाने कसलीही भीती उरत नाही. अशा प्रकारे श्रद्धेचं, आध्यात्मिकतेचं बीज बालपणीच त्यांच्या हृदयात रुजलं गेलं.

सांगितले. तेव्हा चोर म्हणाला, “मला देखील त्याच गावाला जायचं आहे.” गाडीवानाबरोबर भाडे ठरवून तोही गाडीत बसला. त्याचे लक्ष शेठजींच्या हालचालींकडे होते. संधी मिळताच त्यांचा मुद्देमाल हडप करायचा या उद्देशाने तो सतत जागृत होता; त्याने अनेक प्रयास केले; परंतु शेठजींचे गाव येईपर्यंत चोराच्या हाती काही लागले नाही. तो हैराण झाला. शेवटी न राहवून त्याने शेठजींना विचारले, “शेटजी, एक सांगू का, मी काही तीर्थयात्रा करणारा प्रवासी नाही. मी एक चोर आहे; परंतु मला हे सांगा तुमच्याकडे असलेली सोन्याची नाणी तुम्ही कुठे लपून ठेवत होतात? प्रवासात, मुक्कामात मी तुमचे खिसे चाचपून पाहिले. गाठोडे सोडून पाहिले; पण मला काही नाणी मिळाली नाहीत.” ते म्हणाले, “अरे मला तर पहिल्यापासूनच तुझ्यावर संशय होता. म्हणून मी एक जुनी बादली घेतली. त्याच्यामध्ये नाण्यांची थेली ठेवून त्यावर माती टाकली आणि मुद्दामच मी तुझ्यासमोर त्या बादलीत थुंकत होतो. त्यामुळे तुला बादलीत नाणी असतील याचा संशय आला नाही. आता मात्र चोर कपाळावर हात मारत निघून गेला.

तेव्हा पासून म्हण तयार झाली—चोरावर मोर!

सामाजिक झाव

१) २७ सप्टेंबर १९८० पासून कोणता दिवस साजरा करण्यात येतो?

- अ) जागतिक गुलाब दिन ब) जागतिक पर्यटन दिन
- क) जागतिक शिक्षक दिन ड) जागतिक शांतता दिन

२) पाकिस्तानातील पहिली महिला खासदार कोण?

- अ) कृष्ण कुमारी ब) मीराकुमारी
- क) फातिमा बीबी ड) फातिमा शेख

३) जगातील सर्वाधिक उंचीवरील रेल्वे पूल कोणता?

- अ) लेह ब) माखजन क) रनपार ड) चिनाब

४) कोणत्या तुरुंगाला भारताने हेरिटेजचा दर्जा दिला आहे?

- अ) मंडाल ब) तिहार क) अंदमान निकोबार ड) अहमदनगर

५) डॉक्टर सर्वपल्ली राधाकृष्णन कोणत्या तारखेला राष्ट्रपतीपदी विराजमान झाले?

- अ) १३ मे १९६२ ब) १३ जून १९६३ क) १३ मे १९६३ ड) १३ मे १९६७

६) रामायणात मांडवी ही कोणाची पत्नी होती?

- अ) शत्रुघ्न ब) भरत क) लक्ष्मण ड) दशरथ

७) अत्याधुनिक तेजस विमान कोणत्या देशाने बनवले?

- अ) जपान ब) अमेरिका क) चीन ड) भारत

८) जगातील पहिला तुरुंग कोणत्या देशाने स्थापन केला?

- अ) भारत ब) अमेरिका क) इंग्लंड ड) चीन

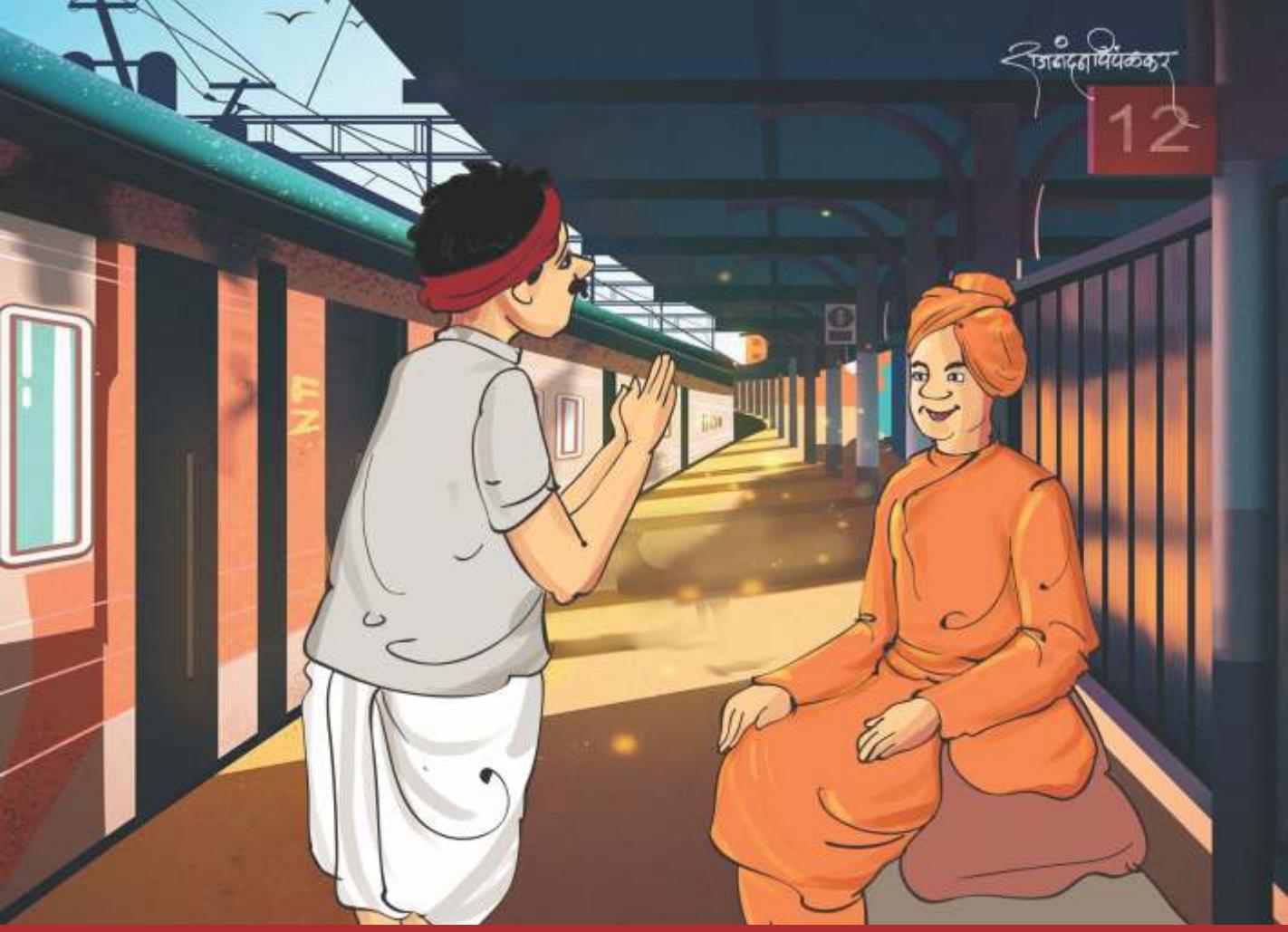
९) विषुववृत्ताजवळ असलेला खंड कोणता ?

- अ) आफ्रिका ब) आशिया क) द.अमेरिका ड) युरोप

१०) तीन मूर्ती भवन ही वास्तू काय आहे?

- अ) मंदिर ब) वस्तुसंग्रहालय क) स्मारक ड) प.नेहरुंचे निवासस्थान

स्वामी विवेकानन्दांच्या जीवनातील प्रेरक प्रसंग

अस्पृश्यता हा कलंक आहे

स्वामी विवेकानन्द एक व्रतस्थ संन्यासी होते. संन्याशाला काळ, वेळ, ठिकाण किंवा वास्तु याचं काही सोयरसुतक नसतं. संन्यासी म्हणजे संथ वाहणारी नदीच जण! संन्यासी कधी स्मशानातही विसावा घेतो तर कधी एखाद्या राजवाड्यात! कधी एखाद्या रेल्वेस्थानकावर तर कधी गावातील कुठल्या आडोशालाही त्याचा मुक्काम असतो.

असेच एकदा स्वामीजी राजस्थानात भ्रमण करत असताना एका रेल्वे स्टेशनवर

विश्रांती घेण्यासाठी थांबले. तिथे त्यांना समाजातील विविध लोक भेटायला येऊ लागले. ते त्यांना अनेक प्रश्न विचारत. प्रश्न बहुतेक धार्मिकच असत. स्वामीजी प्रत्येकाच्या प्रश्नांची योग्य उत्तरं देऊन त्यांचं समाधान होईपर्यंत त्यांच्याशी बोलत. अशातच तीन दिवस तीन रात्रीही संपल्या. स्वामीजी आध्यात्मिक प्रश्नांची उत्तरं देण्यामध्ये इतके मग्न झाले होते, की त्यांना खाण्यापिण्याचंही भान नव्हतं, गेल्या तीन दिवसांत स्वामीजींना

४८

हस्ती दुनिया
सप्टेंबर २०२२

वाचन, मनन आणि लेखन म्हणजे अध्ययन.

क्षणभरही उसंत मिळाली नव्हती. ना विश्रांती ना भोजन. त्यांची ही अवस्था तिथं जवळच चप्पल शिवण्याचा व्यवसाय करत असलेली एक व्यक्ती पाहत होती. शंका समाधानासाठी आले ल्या लोकांनीही स्वामीजींची खाण्यापिण्याबाबत कधी विचारपूस केली नाही.

जेव्हा सर्वजण स्वामीजींना भेटून निघून गेले तेव्हा फाटलेले आणि मळके कपडे घातलेला चप्पल शिवण्याचा व्यवसाय करणारा तो गृहस्थ स्वामींजवळ येत म्हणाला, “स्वामीजी! मी बघतोय, गेल्या तीन दिवसापासून तुम्ही काहीही खाल्लेलं नाही आणि क्षणभरही विश्रांती घेतलेली नाही.”

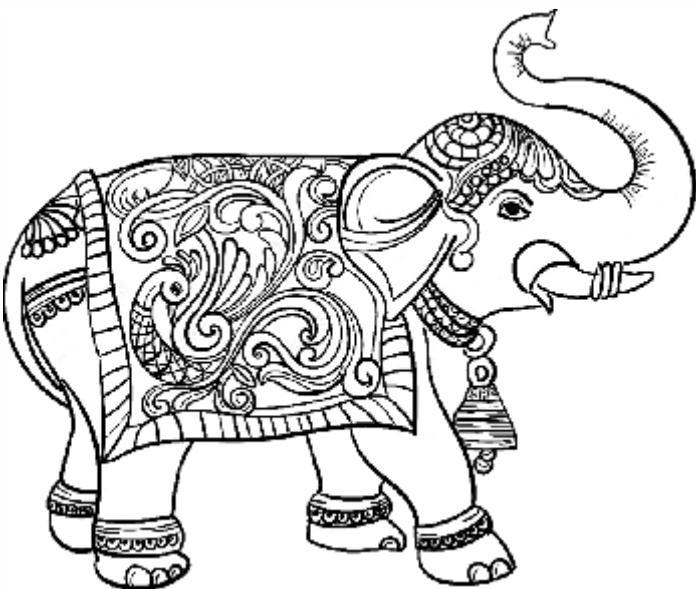
स्वामीजींना त्या गरीब माणसाच्या रूपात साक्षात ईश्वरच प्रकट होऊन विचारपूस करायला आला असं वाटलं. त्यांनी त्या गृहस्थालाच विचारलं, “बंधू तुझ्याकडे मला थोडी भाकरी मिळेल का?” त्यावर तो गृहस्थ म्हणाला, “क्षमा करा स्वामीजी, माझ्याकडे असलेली भाकरी मी तुम्हाला देऊ शकत नाही, कारण मी शूद्र आहे. खालच्या जातीचा आहे. हवं तर मी घरुन तुमच्यासाठी पीठ घेऊन येतो. मग तुम्ही आपली भाकरी बनवून घ्या.” स्वामीजी म्हणाले, “नाही बंधू मला तुझ्याकडचीच भाकरी खायची आहे. मला त्यातच आनंद वाटेल.” तो गृहस्थ विचार करू लागला, की मी संन्याशाला भाकरी खाऊ घातली हे जर समाजाला कळलं तर मला समाज जगू देणार नाही. एकीकडे त्याच्या मनामध्ये स्वामीजींविषयी प्रचंड आस्था आणि प्रेम होतं आणि एकीकडे समाजाची भीती. शेवटी स्वामीजींवरील प्रेमाने भीतीवर मात केली. तो घरी गेला आणि स्वामीजींकरता गरमगरम भाकरी आणि भाजी

घेऊन आला. स्वामीजींनी आनंदाने त्याच्या घरचं अन्न सेवन केलं. स्वामीजींनी आपल्यासारख्या गरीब अस्पृश्याला दिलेलं प्रेम आणि आदर पाहून त्या गृहस्थाला धन्य झाल्यासारखं वाटलं. त्याच्या डोळ्यात अश्रू उभे राहिले. त्या गृहस्थाचं निस्वार्थ प्रेम पाहून स्वामीजींच्याही डोळ्यांतून अश्रूधारा वाहू लागल्या.

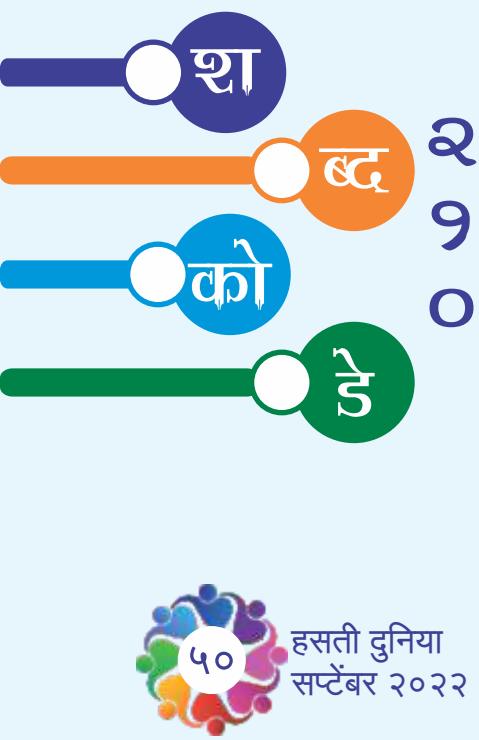
एक संन्याशी शूद्र व्यक्तीच्या हातून त्याच्या घरचं अन्न खातोय हे काही जणांनी बघितलं. त्यांना त्या शूद्राचा आणि स्वामीजींचा खूप राग आला. ते तावातावाने स्वामीजींजवळ येत म्हणाले, “स्वामीजी, एका शूद्राच्या हातून त्याच्या घरचं अन्न खाणं तुम्हाला शोभत नाही.” स्वामीजींनी त्यांचं सारं बोलून शांतपणे ऐकून घेतलं. नंतर ते म्हणाले, “सज्जनांनो, गेल्या तीन दिवसांपासून तुम्ही मला तुमच्या मनातील अनेक शंका-कुशंका विचारत आहात; पण एकानेही माझ्या खाण्यापिण्याची साधी चौकशीही केली नाही. तीन दिवसांपासून मला धड झोपूही दिलं नाही; पण याविषयी कुणी कधी विचारपूसही केली नाही. स्वतःला उच्च कुळातील, श्रेष्ठ समजणाऱ्यांच्या मनामध्ये साधी माणुसकीही नाही. ज्याला तुम्ही शूद्र समजून दूर केलेलं आहे, त्याच शूद्र माणसाचं मन प्रेम आणि मानवतेच्या भावनेनं ओतप्रोत भरलेलं आहे. त्याने निस्वार्थ भावनेने केवळ प्रेमापोटी मला खाऊ घातलं. त्याने दाखवलेल्या माणुसकीकडे कानाडोळा करून त्याचा तिरस्कार करताना तुम्हाला शरम नाही वाटली? अरे, अस्पृश्यता हा मानवतेसाठी फार मोठा कलंक आहे.” स्वामीजींचे खडे बोल ऐकून ते लोक वरमले आणि मान खाली घालून गुपचूप निघून गेले.

संग्राहक : सुकदेव पाटील

रंग भरा

- सामाजिक उन्नति
१. ब
 २. अ
 ३. ड
 ४. क
 ५. अ
 ६. ब
 ७. ड
 ८. क
 ९. अ
 १०. ड

१ के		२ बा		३ गो	ता	४ स
५ क	६ म	७ ल		८ पा		९ त्य
	१० हि		११ ज	१२ ल	१३ गा	१४ व
१५ वि	१६ षा	१७ ण्		१८ ह		१९ ती
	२० सू		२१ ख	२२ री	२३ प	
२४ स	२५ र	२६ दा	२७ र		२८ स्ती	
२९ क			३० व	३१ ज्रा	३२ स	३३ न
३४ स	३५ त्ता	३६ वी	३७ स			३८ ऊ

॥ तू ही निरंकार ॥

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांची सारी संकटे दूर करी ।

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांवर कृपा दृष्टि उपकार करी ।

पूर्ण सदगुरु भक्त जनांची पापे सारी नष्ट करी ।

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांची सर्व सुखाने झोळी भरी ।

पूर्ण सदगुरु निजभक्तांवर आले संकट दूर करी ।

पूर्ण सदगुरु भक्त जनांचे दुःख तापही दूर करी ।

शंकरसाव जाधव
मुखी, वाई तालुका

सर्वासाठी... सर्वकाही...
एकाच ठिकाणी... लग्न बस्त्याची
खास सोय !

अविनाश शंकरसाव जाधव
प्रधारक, सातारा झोन

THE COMPLETE FAMILY SHOWROOM

मनमोहक साडया | ड्रेस मटेरिअल | मेन्स वेअर | चिल्ड्रन्स वेअर
| लेडीज वेअर | सुटींग शर्टींग | रेमण्ड सियारामचे विक्रेते

ऐ मन मेरे सुमिरण कर ले सुमिरण से सुख आयेगा । धोरेंगे न संकट तुझ को भवसागर तर जायेगा ।
दम दम पल छिन नाम का जो जन करता अमृत पान है । ऐसे जन को जग में सन्तो मिलता जीवन दान है ।

गुरु का जो यशगान करेगा यश दुनिया में पायेगा । गुरु की जै जै जो करता है उसकी होती जै जै कारा
उसकी भी महिमा होगी जो गुरु की महिमा गायेगा । गुरु की पूजा जो करता है उसको पूजे कुल संसार।

९९९, हरिहरेश्वर प्रतिक, आय.डी.बी.आय.बैंक शेजारी, ब्राह्मणशाही, वाई (जि.सातारा)
फोन नं. : 9766727262 / 8999859073

RNI No. MAH/MAR/2004/15105

Postal Regd. No. MCE/78/2022-2024

WPP Licence No. MR/TECH/WPP-164/East/2022-24

Publishing date on 1st of every month

Posted at Mumbai Patrika Channel Sorting Office,

Mumbai-400001 on dated 1st of every month

जनार्दन एच. पाटील
झोनल प्रमुख-नाशिक क्षेत्र

॥ नुही निरंकार ॥

ऑफिस : गाला नं. १, ४, ६, ८ महावीर इंडस्ट्रियल इस्टेट,
नाशिंगी फाटा, विरार (पूर्व),
ता. पालघर, जि. ठाणे - ४०१३०५ (महाराष्ट्र)
कार्यालय : (०२५०) २५२७३२०/९८२२८८५५२६
ई-मेल : rajinustries2010@yahoo.in
janardanpatil6500@gmail.com
वेबसाईट : www.vijayaengineeringworks.com
www.rajinustries.net.in

मे. विजया इंजिनिअरिंग वर्क्स

मॅन्यु : स्पेशलिस्ट प्लास्टिक
इंजेक्शन मोल्ड आणि ब्लो मोल्ड
(घेर ओरम टाईप डाईज)

मे. राज इंडस्ट्रीज

मॅन्यु. फार्मास्यूटिकल कॅप्स (कोलैप्सीबल आणि लैमी ट्युब कॅप्स),
पेस्टीसाईड पैकेर्जिंग, एच.डी. आणि पी.पी. बॉटल

बाबाजी कंस्ट्रक्शन्स

सिडको आणि सरकारमान्य प्राप्त १ रुम हॉल किंवदन, २ रुम हॉल किंवदन
दुकानाचे गाळे तसेच इन्डस्ट्रीअल गाळे कर्ज सुविधांसहित योग्य भावात मिळतील.

चन्द्रार्दण द्वा. पाटील
धर्मचित रा. पाटील

रामेश च. पाटील
कुशल रा. पाटील